

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

AİLE VE TÜKETİCİ HİZMETLERİ

**TEMİZLİK ARAÇ VE GEREÇLERİ
814EH0034**

Ankara, 2011

-
- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
  - Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
  - PARA İLE SATILMAZ.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	iv
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	2
1. TEMİZLİK YAPILACAK YÜZEYLER	2
1.1. Döşemelerin Özellikleri ve Temizliği	2
1.1.1. Beton Döşemelerin Özelliği ve Temizliği	3
1.1.2. Seramik ve Fayans Döşemelerin Özelliği ve Temizliği	4
1.1.3. Mermer Döşemelerin Özelliği ve Temizliği	5
1.1.4. Tahta (Ahşap) Döşemelerin Özelliği ve Temizliği	6
1.1.5. Marley veya Benzeri Sentetik Döşemelerin Özelliği ve Temizliği	7
1.1.6. Muşamba Döşemelerin Özelliği ve Temizliği	8
1.1.7. Cam Yüzeylerin Özelliği ve Temizliği	8
1.1.8. Metal Yüzeylerin Özelliği ve Temizliği	9
1.1.9. Emaye Yüzeylerin Özelliği ve Temizliği	10
1.2. Duvar Yüzey Malzemelerinin Özelliği ve Temizliği	11
1.2.1. Kireç Badana Duvarların Özelliği ve Temizliği	11
1.2.2. Plastik Badanalı Yüzeylerin Özelliği ve Temizliği	11
1.2.3. Yağlı Boya Yüzeylerin Özelliği ve Temizliği	12
1.2.4. Duvar Kâğıdı Yüzeylerin Özelliği ve Temizliği	13
1.2.5. Ahşap Yüzeylerin Özelliği ve Temizliği	14
1.3. Halı Yüzeylerin Özelliği ve Temizliği	14
1.3.1. İpek Halılar	14
1.3.2. Yün Halılar	15
1.3.3. El Halılarının Yıkanmasında Uygulanacak İşlemler	16
1.3.4. Makine Halılarının Yıkanmasında Uygulanacak İşlemler	17
1.4. Perdelerin Özelliği ve Temizliği	18
1.5. Yatak, Yorgan ve Yastıkların Özelliği ve Temizliği	19
UYGULAMA FAALİYETİ	21
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	22
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	24
2. TEMİZLİK ARAÇLARI	24
2.1. Temizlik Araçlarının Çeşitleri	24
2.2. Temizlik Araçlarının Seçiminde Dikkat Edilecek Faktörler	35
2.3. Temizlik Araçlarının Kullanımında Dikkat Edilecek Noktalar	37
UYGULAMA FAALİYETİ	39
ÖLÇME DEĞERLENDİRME	40
ÖĞRENME FAALİYETİ-3	42
3. TEMİZLİKTE KULLANILAN	42
GEREÇLER	42
3.1. Temizlik Gereçlerinin Sınıflandırılması	43
3.1.1. Temel Temizlik Gereçleri	43
3.1.2. Genel Temizlik Gereçleri	46

3.1.3. Ovma Maddeleri.....	49
3.1.4. Nötr Temizlik Maddeleri.....	50
3.1.5. Dezenfektanlar	50
3.1.6. Cam ve Ayna Temizleme Maddeleri	51
3.1.7. Tıkanmış Boruları Açma Maddeleri	52
3.1.8. Yumuşak Dokulu Yüzeyleri Temizleme Maddeleri	52
3.1.9. Parlattıcılar	53
3.1.10. Kireç ve Pas Çözücüler	53
3.1.11. Temizlik Makineleri ile Kullanılan Gereçler	53
3.1.12. Leke Çözücüler	53
3.1.13. Cilalar ve Cila Bakım Maddeleri	53
3.1.14. Özel Temizlik Gereçleri	54
UYGULAMA FAALİYETİ.....	55
ÖLÇME DEĞERLENDİRME.....	56
MODÜL DEĞERLENDİRME	58
CEVAP ANAHTARLARI.....	60
ÖNERİLEN KAYNAKLAR.....	63
KAYNAKÇA	64

AÇIKLAMALAR

KOD	814EH0034
ALAN	Aile ve Tüketici Hizmetleri
DAL/MESLEK	Ev ve Kurum Hizmetleri
MODÜLÜN ADI	Temizlik Araç ve Gereçleri
MODÜLÜN TANIMI	Temizlik araç gereçlerini belirleyerek temizlenecek mekâna uygun temizlik araç gereçlerinin seçilmesini, kişisel sağlığa ve çevre sağlığına zarar vermeden kullanılmasını sağlayan öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/24
ÖN KOŞUL	Ön koşulu yoktur.
YETERLİK	Temizlik araç gereçlerini kullanmak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Yüzey özelliklerini göz önünde bulundurarak temizlik araç gereçlerini kullanabileceksiniz. Amaçlar 1. Temizlik yapılacak yüzeyi özelliğine göre belirleyebileceksiniz. 2. Temizlik yapılacak yüzeyin özelliğine uygun temizlik araçlarını kullanabileceksiniz. 3. Temizlik yapılacak yüzeyin özelliğine uygun temizlik gereçlerini kullanabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Sınıf, temizlik yapılan ortam, temizlik malzemeleri ev ve kurum mekânları Donanım: Temizlikte kullanılan tüm araç gereçler
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modül içinde yer alan her öğrenme faaliyetinden sonra verilen ölçme araçları ile kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen modül sonunda ölçme aracı (çoktan seçmeli test, doğru-yanlış testi, boşluk doldurma vb.) kullanarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek sizi değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Ev temizliği zaman alan bir faaliyettir. Bu nedenle bu faaliyetin kolay, kısa zamanda ve daha az enerji harcanarak gerçekleştirilmesi önemlidir. Ev temizliği fırça, bez ve deterjanların yardımı ile olabildiği gibi çok gelişmiş makineler kullanılarak da yapılabilmektedir. Elektrikli temizleyiciler her ev için temel araçlar arasındadır. Ülkemiz pazarında hemen her çeşit temizlik yapabilen çok detaylı, fonksiyonlu makinelerden, basit, sade, tek bir fonksiyonu yerine getirebilen çok sayıda araç bulunmaktadır. Bu nedenle bu araçların seçimi ve satın alınmaları çalıştırılmaları ve bakımları tüketici için önemlidir.

Temizlik ihtiyacı her durumda değişmektedir. Bu nedenle yapılacak temizlik türü tanımlanmalı, buna uygun araçlar seçilmelidir. Temizlik araçlarının fonksiyonları, özellikleri, kullanım alanları birbirine göre farklı olabileceği gibi bütün temizlik işlemini yapmak için dizayn edilmiş olanlar da vardır. Günümüzde temizlik araçları, birçok döşeme ve döşeme kaplamalarının temizliğini yapmak üzere geliştirilmiş ve gelişmeye de devam etmektedir. Bu gelişmelerden bazıları; daha hafif, sessiz, küçük fakat performansı büyük motorlu, ıslak-kuru hacim seçenekli, yumuşak ve sert zeminleri temizleme; hareket, temizleme ve depolama kolaylıkları, her türlü temizlik için uygun aksesuarlara sahip olmasıdır.

Temizlikte başarılı olabilmek için temizlenecek yüzeyin özelliklerini bilmek gerekir. Aynı zamanda amacına uygun seçilmiş temizlik araç gereçlerine de ihtiyaç vardır. Temizlik araç gereçleri hakkında bilgi sahibi olmak, nerelerde nasıl kullanılacağını bilmek ve uygulamakla iyi bir temizlik standardına ulaşmak mümkündür. Bugün çeşitli firmalarca bol bol reklamları yapılan temizlik gereçlerinden en uygununun nasıl seçileceği de problem hâline gelmiştir.

İsabetli alışveriş hem temizliği hem de bütçeyi olumlu yönde etkiler. Satın almayı yapmadan önce piyasada bulunan temizlik araç gereçlerini iyi tanımak gerekir. Temizlik maddelerinin içinde bulunan bazı maddeler, çok değişik kimyasal maddeler içerir. Bu maddelerin kimyasal bileşimleri kullanılacak yerlere göre değişmektedir. Bazıları tek başına etkili olurken bazıları da başka maddelerle birleşerek etken hâle gelmekte ya da diğer maddelerin etkisini artırmaktadır. Temizlik maddelerinin içinde bulunan bazı maddeler temizliğe katkıda bulunmadıkları hâde optik görünüm, güzel koku gibi etkilerinden dolayı toz ve sıvı temizlik maddelerinin bileşiminde bulunmaktadır. Örneğin; limon, bahar kokusu vb. Temizlik gereçleri bilinçli kullanıldığı takdirde sağlık, görünüm ve kullanıldığı yer açısından çok iyi sonuçlar verir. Bu maddeler, hatalı kullanım sonucu hem sağlığa hem de yüzeylere zararlı hâde gelebilir.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Temizlik yapılacak yüzeyi özelliğine göre belirleyebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Temizlik yapılacak yüzeylerin özelliklerini araştırınız.
- Temizlik yapılacak yüzeyleri özelliklerine göre gruplandırınız.
- Grup özelliklerine göre nasıl temizlik yapılması gerektiğini araştırınız.

1. TEMİZLİK YAPILACAK YÜZEYLER

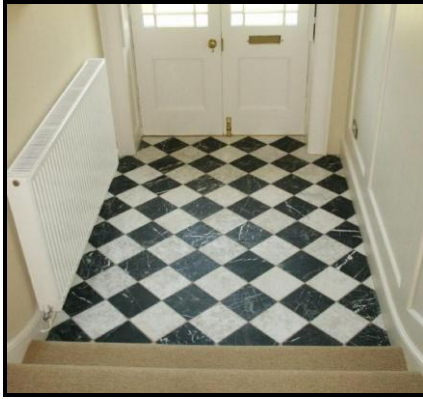
Yüzeylerin bakımında ve temizliğinde kirin cinsi ve yüzey tipi dikkate alınması gereken önemli faktörlerdir. Gerek iç mekân gerekse dış mekân kaplamalarında pek çok değişik alternatifler vardır. Genel olarak yüzeyde oluşan kir de mekâna göre farklılık gösterebilir. Bu bakımdan yüzey temizliği ve hijyeninde doğru temizlik malzemesini seçmek ve uygun biçimde kullanmak çok önemlidir. Doğru temizlik malzemesi kullanımı için yüzeyin ve kirin cinsi doğru teşhis edilmeli, temizlik uygulamasındaki hedefler net olarak belirlenmelidir. Örneğin, uygulamada hedef temizlik ve aynı zamanda mikrobiyal dezenfeksiyon veya arındırma (sanitasyon) ise farklı, günlük temizlik ise farklı, periyodik temizlik ise farklı, derin temizlik ise farklı ürünlerin kullanılması gerekecektir.

Piyasada kullanılan yüzey malzemesi çeşidi ve mekân türü arttıkça temizlik yöntemlerinde de farklılaşma ortaya çıkmaktadır. Örneğin, metal yüzey ile ahşap yüzey için kullanılan temizlik yöntemleri farklılık göstereceği gibi yine ev ile hastane temizliğinde uygulanan yöntemler de farklı olacaktır. Buna bağlı olarak kimyasal maddeleri kullanırken oran ve cinslerini de farklı uygulamak gerekecektir.

1.1. Döşemelerin Özellikleri ve Temizliği

Döşeme, bir binanın esasını meydana getiren kaba inşaat yüzeylerinin çeşitli malzemelerle kaplanmasıdır. Diğer bir deyişle; bir mekânın çeşitli bölümlerinin zemininin sağlığa uygun herhangi bir madde ile kaplanmasıdır. Döşemelerin temizliğinde özelliklerini bilmek olumlu sonuç almak için gereklidir. Burada temizliğin yüzeye göre gruplandırılması; malzeme, kimyasal madde, uygulanacak yöntem temel oluşturmaktadır.

Resim 1.1: Temizlik yapılırken döşemelerin özelliklerine dikkat edilmesi

1.1.1. Beton Döşemelerin Özelliği ve Temizliği

Çimento, kum karışımı ile yapılan döşeme çeşididir. İçine mermer parçaları ilave edilerek mozaik döşemeler yapılır. Renkli mozaik, karo mozaik gibi çeşitleri vardır. Özellikle suya ve alkali yüzey aktif maddelere dayanıklı oldukları için banyo, mutfak ve tuvalet gibi suyla ilişkisi olan bölümlerde kullanılmaktadır. Temizliğinde dikkat edilecek hususlar:

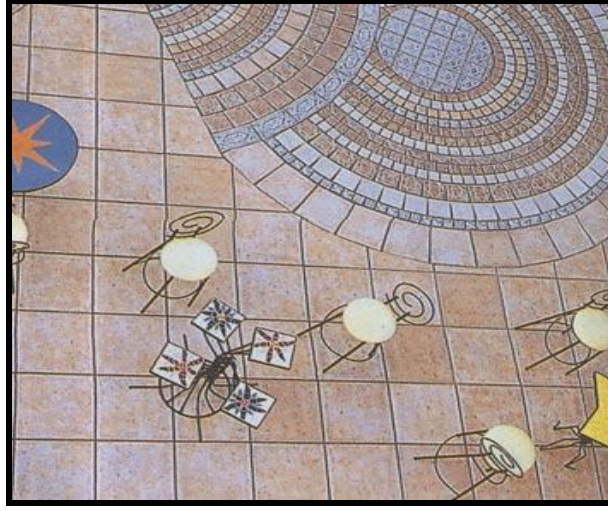
- Uygun bir süpürge veya fırça ile süpürülerek toz, çöp ve artıkların kaba kısmı temizlenir.

- Daha sonra bir kovaya sıcak su, arap sabunu ve soda ilave edilerek karıştırılır. Zemin bu su ile silinir veya yıkanır.
- Ilık sade su ile durulanır,
- Kuru bezle kurulanır.
- Zemin çok kirlenmiş ise temizleme suyunun içine 1/ 100 oranında çamaşır suyu ilave edilebilir.
- Toz veya sıvı ovucularla ovulabilir. Ancak temizlikte asitli bileşikler, özellikle tuz ruhu kullanılmamalıdır. Çünkü bunlar, mermer parçalarını aşındırarak zeminin cilasına zarar verdiği için kirlerin zemine absorbe edilmesine neden olur. Kirlenmeyi önlemek ve parlak, temiz bir görünüm sağlamak için cila uygulanabilir.
- Sık kirlenmeyi önlemek için yüzey üzerinde film oluşturan likit cila ile bakım işlemi yapılabilir.
- Zor çıkan lekeler için ince alüminyum tel ile ovalama yapmak veya toz deterjan kullanmak olumlu sonuç verebilir.
- Ayrıca yüzeylerde inşaat sonrası oluşabilecek alçı, çimento veya beton gibi tabakalı kirleri sökmek için özel kısmi asit içeren deterjanlar da kullanılabilir.

1.1.2. Seramik ve Fayans Döşemelerin Özelliği ve Temizliği

Kil, kaolin ve çeşitli minerallerden oluşan sırlı fırınlanmış yüzey kaplamalarıdır. Çok çeşitli renk, desen ve ölçülerde üretilen fayans ve seramiklerin kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır. Asitlere ve alkali yüzey aktiflerine karşı dayanıklı olup kolay çizilmez. Birinci derecede su ile ilişkisi olan banyo, tuvalet, havuz, hamam, mutfak gibi alanlarda tercih edilir. Asitlere dayanıklı olmalarına karşın yoğun asitler seramik yüzeylerin sırrına uzun vadede zarar vereceğinden tuz ruhu gibi maddelerin yerine seramik / granit için özel olarak formüle edilmiş deterjanlar tercih edilmelidir. Ovalanarak temizlenecek seramik yüzeylerde köpürmenin önlenmesi için toz formunda ya da yoğun likit deterjanlar tercih edilebilirken silinerek temizlenecek yüzeylerde dezenfektan etkili deterjanlar daha iyi sonuç verir. Genel yüzey temizleyiciler de bu yüzeyler üzerinde kullanılabilir. Bu tür yüzeylerde ağartma amacıyla çamaşır suyundan yararlanılabilir. Temizliğinde dikkat edilecek hususlar:

- Elektrik süpürgesi veya fırça ile süpürülür.
- Sabun, deterjan, soda veya hazır temizleyiciler ilave edilmiş sıcak su ile yıkanır veya silinir.
- Ilık sade su ile durulanır.
- Kuru bir bez veya paspasla kurulanır.
- Sıvı ovucularla ovulabilir ancak tel ovucular kullanılmamalıdır.
- Yoğun asitler aşındırır, matlaştırır.
- Çok sararmış olanlar, amonyaklı su veya çamaşır suyu ilave edilmiş sıcak su ile silinebilir.
- Yağlı boya, vernik, yoğun yağ lekeleri varsa benzin, tiner, karbontetraklorür ile silinir.

Resim 1.2: Islak zeminlerde rahatlıkla kullanılan fayans ve seramikler

1.1.3. Mermer Döşemelerin Özelliği ve Temizliği

Doğada çeşitli renk ve desende tabii olarak bulunur. Daha çok su ile ilişkisi olan mutfak tezgâhlarında, lavabo ve evyelerde, şömine çevrelerinde, banyo, mutfak, tuvalet ve girişlerde yer ve duvar kaplamalarında kullanılmaktadır. Temizliği kolay olduğu gibi görünüşleri de güzeldir. Ayrıca kir tutmama özelliğiyle sağlığa (hijyen) uygundur. Temizliğinde dikkat edilecek hususlar:

- Elektrikli süpürge ile veya fırça ile süpürülür.
- Nemli bezle tozları alınır.
- Sıcak sabunlu su ile yıkanır veya silinir ve durulanıp kurulanır.
- Sararmış beyaz mermerler, çamaşır suyu ilave edilmiş sıcak su ile beyazlatılabilir.
- Asitli bileşikler kesinlikle kullanılmalıdır. Çünkü mermeri aşındırır. Tuz ruhu (hidroklorik asit), sirke asidi (veya asetik asit), limon asidi (veya sitrik asit) bu bileşiklere örnek olarak gösterilebilir.
- Çıkmayan kir ve lekeler, macun veya sıvı ovucularla ovulabilir.
- Toz ovucular mermeri çizebilir, kullanılmalıdır.
- Ayrıca yağ / kir sökücü yüzey aktif madde içeren deterjanlar yüzeye doğrudan (direkt) uygulanabilir.
- Mermer yüzeyler periyodik olarak temizlenmelidir. Çünkü mermer üzerinde bekleyen lekeler zamanla yüzey üzerinde sabitleşir.
- Yüzey müsaitse cila işlemi uygulanmalıdır. Cilalama işlemi yüzeyin parlaklığını ve kayma direncini artırır.

Mermer yüzeyler için seçilecek cilanın kullanılacak aparata (mop veya cila makinesi) uygun olmasına, yoğun giriş ve çıkış trafiğinde aşınmaya dirençli olmasına, yüksek parlatici özellik ihtiva etmesine, yüzey temizleyiciler ve dezenfektanlara direnç gösterebilmesine dikkat edilmesi gerekmektedir. Yüzey kaplamalarda kullanılan bir tür parlak mermer de granittir. Granit için temizlik uygulamalarında cila kullanılmasına gerek yoktur. Sadece granit / seramik için özel temizleyici kimyasallar (daha iyi performans verir) veya genel yüzey temizleyiciler kullanılması yeterlidir. Granit yüzeylerde de ıslak temizlik yapıldıktan sonra yüzeyin üstünde leke oluşmasını engellemek için nemli mop yardımıyla yüzeyde kalan ıslaklığın alınması gerekir.

1.1.4. Tahta (Ahşap) Döşemelerin Özelliği ve Temizliği

Sağlık bakımından faydalı, sıcak görünüşlü, sesi emen malzemelerdir. Yer döşemesi ve duvar kaplama malzemesi olarak kullanılanlar daha çok ceviz, gürgen, meşe gibi sert ağaçlardan tercih edilmektedir. Sürekli olarak ortam havasına ve nem oranına göre kendini ayarlar. Odalar ne kadar güçlü ve uzun ısıtılırsa ortam havası da aynı oranda kuruyacak ve daha geniş derzler oluşturacaktır. Geniş derzler de ahşabın içine kir veya su girmesini kolaylaştırarak ömrünü kısaltır. Derz genişlemesini azaltmak amacıyla radyatörlere su buharlaştırıcılar asılabilir veya ortama yeterli miktarda yeşil bitki konulabilir. Ahşap için % 50 görelî nem ve 20°C uygun bir atmosfer oluşturur. Bu koşulların mekânda oluşmasını sağlamak genel sağlığa olduğu kadar ahşabın ömrüne de pozitif etki yapacaktır. Parke yüzeyler cilalı ya da cilasız olarak kullanılabilir. Cilasız kullanılan ahşapta temizlik yaparken fazla su kullanılmamalı, sabun bazlı ahşap temizleyicilerden faydalanılmalıdır. Cilasız ahşap yüzeyler sudan çabuk etkilenecek şişer, çatlar ve bozulur. Temizlik yaparken mop veya bezin suyu alınmalı, yüzey temizlendikten sonra kurutulmalıdır. Temizlik anında mekânın havalandırılması; halı, paspas, döşeme vb.nin kurutma işlemi yapıldıktan sonra yerlerine tekrar yerleştirilmeleri gerekir.

Ahşap yüzeyler, cam cila kullanılarak cilalanabilir. Bu tür cilalı kullanılan ahşap yüzeylerin temizlik ve bakımları daha basittir. Cam cila suyu geçirmediğinden dolayı suya karşı dirençli ve daha uzun ömürlü yüzeylerdir fakat asit ve alkali temizlik maddelerinden etkilenir. Ahşap temizleyici ve cila bakım maddeleriyle temizlenebilir. Temizliğinde dikkat edilecek hususlar:

- Elektrik süpürgesi ile süpürülür.
- Kuru bir bez ile tozu alınır.
- Kurulanır, yünlü bir bezle tozları alınır.
- Çok kirlendiği zaman parke teli ile ovulur.
- Ovulduktan sonra tekrar süpürülür.
- Kuruya yakın nemli bir bezle silinir ve kurulanır.
- Cilalı ya da cilasız her türlü ahşap suyu emer ve şişer, şekli bozulur. Bu özelliğinden dolayı sudan korunmalıdır. Ayrıca çarpmalara, vurmalara, çizilmelere karşı korunmalıdır.
- Cilasız olan tahta, tahta (ahşap) parkelerin temizliğinde döşemeler yumuşak kıl süpürge ile süpürülüp kuruya yakın nemli bez ile tozu alınır.

- Çok kirli olanlar, parke teli ile ovulup silinir ve kurulanır.
- Cilalı olanlar, cam cila ile cilalanmış tahta ve parkelerin temizliği kolaydır. Kuruya yakın nemli bezle silinip kurulanır ve yünlü bir bezle parlatılır.
- Tahta cilası ile cilalanmış olanlar, yine yumuşak bir fırça ile süpürülür, kuruya yakın nemli bezle silinir, gerekiyorsa parke teli ile ovulur ve tekrar silinip kurulandıktan sonra tahta cilası ile cilalanır.
- Her türlü tahta (ahşap) döşemeler sudan korunmalıdır. Tahta, suyu emerek şişer ve yerinden kalkar. Dolayısıyla kabarıp bozulur. Ayrıca çarpmalardan ve darbelerden korunmalıdır, kolay çizilir.

Resim 1.3: Sağlık açısından faydalı, sesi emen ve sıcak görünümlü döşemelerden ahşap

1.1.5. Marley veya Benzeri Sentetik Döşemelerin Özelliği ve Temizliği

Linolyum, epoksi, marley, PVC gibi farklı isimlerle kullanıcılara sunulan bu zemin kaplamaları selüloz, pamuk, naylon veya cam dokulara reçine emdirilerek basınçlı baskı (presleme) yöntemiyle üretilir. Elastik mukavemetleri düşük olduğundan sert fakat kırılabilir yapıya sahip zemin kaplama maddeleridir. Yanmaya dayanıklı, asbest takviyeli olanları da mevcuttur. Suda etkilenerek kabarması, bu yüzden mutfak, banyo ve lavabo yüzeylerinde kullanılmaları sakıncalıdır. Kolay çizilir ve asitlere mukavemetleri yoktur. Dolayısıyla temizlikte aktif bileşiminde asit içeren maddeler kullanılmaz Alkaliler ile benzin, gaz gibi eriticiler bozulmalarına neden olabilir. Daha çok su ile ilişkisi olmayan odaların zemininde kullanılır. Temizliğinde dikkat edilecek hususlar:

- Yumuşak bir fırça ile süpürülür.
- Çok iyi sıkılmış nemli bez ile silinir.
- Kuru bir bez veya paspasla kurulanır.
- Cilalanıp parlatılır.
- Çıkmayan lekeler varsa sıvı ovucularla hafifçe ovulabilir. Kesinlikle su ile yıkanmamalı, eriticilerle silinmemelidir.

Resim 1.4: Çabuk kırılan ve asitlere karşı dayanıksız olan PVC içerikli döşemeler

1.1.6. Muşamba Döşemelerin Özelliği ve Temizliği

Plastik sanayinin gelişimi ile çeşitli markalarda muşamba üretimi de artmıştır. Bileşiminde vinil bulunanlar daha dayanıklıdır. Fakat genellikle çok çabuk yanan, darbelerden etkilenen, çabuk çizilen malzemelerdir. Suya karşı hassastır. Zamanla bozulur. Temizliğinde dikkat edilecek hususlar:

- Duru suya batırılıp sıkılmış bezle silinmelidir.
- Soda muşambayı olumsuz etkilediği için saf sabun ilave edilmiş sodasız su kullanılmalıdır.
- Çabuk çizildiği için telle ovulmamalıdır.
- Dayanıklılığını arttırıp ömrünü uzatmak ve güzel parlak bir görünüş kazandırmak için muşamba cilası uygulanabilir.
- Muşambaların çok kaygan olduğu unutulmamalıdır.

Resim 1.5: Muşambalar sağlık ve kullanım açısından tercih edilmeyen döşemeler

1.1.7. Cam Yüzeylerin Özelliği ve Temizliği

Kapı, pencere, duvar, tavan hatta zeminlerde kullanılan cam ayrıca ayna, abajur ve aplik gibi birçok ev aksesuarında da kullanılmaktadır. Temizliği diğer malzemelere göre daha kolaydır. Çünkü cam, hiçbir temizlik malzemesinden etkilenmez. Bu özelliğinden

dolayı sıcak su, sabunlu deterjanlı su, çamaşır suyu, sulandırılmış asitler, alkoller, solventler temizlikte kullanılabilir. Alkaliler camda lekeler bırakabilir. Bu nedenle sıvı sabun tercih edilmemeli, yıkama ve durulamada sıcak su kullanılmalıdır. Sert cisimler camı çizeceği için tel, bıçak, jilet vb. araçlar kullanılmamalıdır. Temizliği silinerek veya yıkanarak yapılabilir. Temizliğinde dikkat edilecek hususlar:

- Ilık su ile silinerek tozları alınır.
- Sıcak suyun içine temizleyici bir madde ilave edilerek bu su ile silinebilir.
- Ilık su ile durulanır.
- Tüy bırakmayan bir bezle kurulanır ve parlatılır.
- Son durulama suyuna asitli bir bileşik ilave edilirse (sirke asidi, limon asidi) cam daha parlak olur.
- Cam temizleyici spreylere kullanılırsa tozu alındıktan sonra temizlik malzemesi cam yüzeye püskürtülür ve kuru bir bezle ovulur.
- Üzerinde çıkmayan kir ve lekeler varsa lekenin cinsine göre asitli bileşikler, solventler, çamaşır suyu, alkol, amonyak vb. ile silinir ve kurulanır.

Resim 1.6: Temizliği silinerek veya yıkanarak yapılabilen camlar

1.1.8. Metal Yüzeylerin Özelliği ve Temizliği

Çoğunlukla mobilya aksamında, merdiven, balkon ve pencere korkuluklarında, mutfak araçlarının yapımında ve aksesuarlarında kullanılır. Metallerin özellikleri birbirinden farklıdır. Bazılarının üzerleri boya, vernik, emaye ile kaplanarak kullanılır. Bu bakımdan temizliği özelliklerine göre yapılmalıdır. Temizliğinde dikkat edilecek hususlar:

- Kuru bezle tozları alınır.
- Yıkanacak olanlar ılık sabunlu deterjanlı su ile silinir veya yıkanır.

- Durulanır ve kurulanır.
- Yumuşak bir bezle parlatılır.
- Zamanla havanın oksijeni ile oksitlenen metaller, metal ovucularla ovularak parlatılır.
- Hangi metallerin hangi ovucularla ovularak temizleneceğini bilmek gerekir.

Resim 1.7: Metal yüzeylerin temizliğinin kullanılan metalin cinsine göre değişiklik göstermesi

1.1.9. Emaye Yüzeylerin Özelliği ve Temizliği

Banyo küvetleri, lavabo, eviye, klozet gibi banyo, mutfak ve tuvaletlerde kullanılan kaplama malzemesidir. Darbelerden, çarpmalardan etkilenerek çatlayabilir. Tel, kesici aletler ve toz ovucularla çizilebilir. Temizliğinde dikkat edilecek hususlar:

- Sıcak sabunlu, deterjanlı su ile silinir veya yıkanır.
- Ilık su ile durulanır ve kurulanır.
- Zamanla sararmış olan emaye yüzeyler çamaşır suyu, sulandırılmış tuz ruhu, amonyak ilave edilmiş su ile ovulur.
- Ancak çatlamış emayelerde tuz ruhu kullanılmamalıdır, çizikler ve çatlakların büyümesine sebep olur.
- Musluk sularından kaynaklanan sarı pas lekeleri, oksalik asitli su ile silinerek temizlenir.
- Yoğun kirler, sıvı ovucularla ovularak temizlenir.
- Leke çıkarma işlemlerinden sonra bol su ile durulanıp kurulanmalıdır.
- Aksi takdirde su lekesi oluşabilir.

Resim 1.8: Emaye yüzeylerde tel ve kesici aletler ile toz ovucuların kullanılmaması

1.2. Duvar Yüzey Malzemelerinin Özelliği ve Temizliği

Evin iç duvarları; güzel bir görünüm sağlamak, duvarı dış etkenlerden korumak, duvarın ses geçirme özelliği varsa önlemek, temizliğini kolaylaştırmak için çeşitli malzemelerle kaplanmaktadır. Her kaplama malzemesinin kendine özgü yapısı, dokusu olduğu muhakkaktır. Bozulmadan, zedelenmeden ve zarar görmeden temizliklerinin yapılması gerekir.

1.2.1. Kireç Badana Duvarların Özelliği ve Temizliği

Sönmüş kirecin belli oranlarda su ile karıştırılmasıyla elde edilir. Harç, sıva üzerine fırça ile veya makineden püskürtülerek uygulanır. Nemi kolay emer. Sürtünmeyle çıkabilir. Çabuk solar ve dökülür. Çok dayanıklı değildir. İçine çeşitli renklerde boya ilave edilerek renkli badana elde edilir. Ayrıca sürtünmeyle çıkmasını önlemek için belli oranlarda tuz ve ya tutkal ilave edilebilir. Banyo ve tuvaletlerin duvarı için uygundur. Ayrıca tavanlarda yaygın olarak kullanılır. Temizliğinde dikkat edilecek hususlar:

- Elektrik süpürgesinin uygun ucu takılarak tozu alınır veya yumuşak tüylü duvar fırçaları ile fırçalanır.
- Fırçanın kuru olmasına özellikle dikkat edilmelidir.
- Tozlar nemle birleşince duvara yapışarak leke yapar.
- Belirli aralıklarla (kirlenme durumuna göre) tekrar badana yapılmalıdır.

1.2.2. Plastik Badanah Yüzeylerin Özelliği ve Temizliği

Bileşiminde sentetik reçine ve boya maddesi bulunan plastik badana, kutularda yoğunlaştırılmış (konsantre) olarak satılır. Gerekli onarımı yapıp düzeltilmiş duvarlara fırça, rulo veya püskürtme ile uygulanır. Evin her bölümünde duvar kaplama malzemesi olarak kullanılır. Temizliğinde dikkat edilecek hususlar:

- Elektrikli süpürge veya fırça ile toz alınır.
- Arap sabunu ilave edilmiş ılık su hazırlanır ve bu su ile silinir.
- Silindikten sonra ılık sade su ile durulanır.
- Hemen arkasından kurulanır.
- Duvar çok kirli ise silme esnasında duvarda lekeler ve dalgalar oluşabilir. Bu nedenle silme işi, geciktirilmeden sık aralıklarla yapılmalıdır.
- Fazla ıslı, kirli olan badanalı yüzeyler tekrar boyanarak temizlenir.

Resim 1.9: Arap sabunu ilave edilmiş ılık su ile silinebilen plastik boyalı duvarlar

1.2.3. Yağlı Boya Yüzeylerin Özelliği ve Temizliği

Duvar kaplama malzemesi olarak kullanıldığı gibi metal, ahşap, taş vb. maddelerin üzerinin kaplanmasında da kullanılır. Temizliğinde dikkat edilecek hususlar:

- Nemli bezle silinir ve kurulanır.
- Çok kirli kısımlar sıvı ovucularla ovulur, durulanır ve kurulanır.
- Ara sıra sıcak su içine sıvı sabun veya deterjan ilave edilerek hazırlanan karışım ile silinir. Durulanır ve kurulanır.
- Sildikten sonra hemen kurulanmalıdır, aksi takdirde duvarda dalgalanmalar meydana gelir.
- Yağlıboya üzerinde yağ, reçine, katran vb. lekeler varsa eriticiler kullanılmamalıdır. Eriticiler yağlı boyayı zedeler.

Resim 1.10: Eriticilerin yağlı boyayı zedelemesi

1.2.4. Duvar Kâğıdı Yüzeylerin Özelliği ve Temizliği

Görünüşlerinin güzel olması, renk ve desen çeşitliliği ile giderek daha çok kullanılan, tercih edilen bir malzeme olarak kabul edilebilir. Günümüzde suya dayanıklı olanları da üretilmektedir. Kaplanacak duvarın özelliğine, odanın fonksiyonuna, büyüklüğüne ve odadaki diğer eşyalara uygun renk ve desenler tercih edilmelidir. Temizliğinde dikkat edilecek hususlar:

- Tozları ince yumuşak bir fırça ile veya elektrik süpürgesi ile alınır.
- Çok kirli olmayan duvar kâğıtları iyice sıkılmış nemli bezle silinebilir.
- Üzeri plastik kaplı suya dayanıklı olanlar, deterjanlı veya arap sabunu ilave edilmiş su ile silinip durulanmalı ve kurulanmalıdır.
- Yine plastik olanlar sıvı ovucularla ovulabilir.
- Ancak silme veya ovma esnasında ek yerlerinden nem almamasına özen göstermelidir. Kâğıt ile duvar arasına giren su, kâğıdın kabarmasına sebep olabilir.

Resim 1.11: Görünüşlerinin güzel olması, renk ve desen çeşitliliği ve kullanışlı olması nedeni ile daha çok tercih edilmesi

1.2.5. Ahşap Yüzeylerin Özelliği ve Temizliği

Ahşap yüzeyler yer döşemesi ve duvar kaplama malzemesi olarak kullanıldığı için bakım ve temizliği aynı şekilde olur.

Not: 1.1.4 Numaralı öğrenme faaliyetinde ahşap yüzeylerle ilgili bilgi verilmiştir.

1.3. Halı Yüzeylerin Özelliği ve Temizliği

Yünden, ipekten veya sentetik liflerden dokunan, kısa ve sık tüylü, desenli veya desensiz yaygılardır. Birinci derecede yere yaymak için kullanılan, her evin alışılmış eşyalarındandır. Ne kadar iyi döşenmiş olursa olsun bir evin bütünlüğünü halı sağlar ve evi boşluktan kurtarır. Genel olarak halılar; evin dekorasyonunu tamamlar, evi tutar ve evin ses geçirgenliğini kısmen önler. Halıların gruplandırılması:

- **Üretim tekniğine göre**
  - El dokuması halılar
  - Makine halıları
- **Dokunduğu malzemeye göre**
  - Tamamen yünden dokunan halılar
  - Çözümlü veya atkı ipleri veya her ikisi de pamuktan, ilmekleri yünden dokunan halılar
  - İpek halılar
  - Sentetik liflerden dokunan halılar
- **Kullanıldığı yere göre**
  - Taban halıları
  - Duvar halıları
  - Sedir (divan) halıları
  - Seccade halısı
  - Yolluk halısı
  - Yastık halısı
  - Heybeler vb.

Günümüzde bir halıya sahip olmak kadar temizlik ve bakımını bilmek ve uygulamak da önemlidir. Özellikle yün ve ipek tezgâh halıları özenle korunmalı ve bakımları dikkatli yapılmalıdır.

1.3.1. İpek Halılar

Genellikle duvar ve sedir halısı olarak kullanılan küçük halılar, ipekten dokunmaktadır. Önce elektrikli süpürge ile tozları alınır veya silkelenir. Daha sonra yüzünden tüyleri yönünde benzin, trikloretilen, perkloretilen vb. eriticilerin biriyle silinir.

Açık havada eritici tamamen uçuncaya kadar havalandırılır. Bu tip halıları temizlenirken su ile silmek uygun değildir. Parlaklığı kaybolur, matlaşır, aynı zamanda tüyleri yatar.

Resim 1.12: Temizliği daha fazla özen isteyen ipek halılar

1.3.2. Yün Halılar

Yün halıların temizliği, kirlilik derecesine göre silinerek veya yıkanarak yapılabilir. Sentetik liflerle pamuk lifinin kullanıldığı halılar da aynı şekilde temizlenebilir.

➤ Silerek temizleme

Kirlenen halılar ihtiyaç duyuldukça (kullanım sıklığına, kirlenme derecesine göre) silinerek temizlenmelidir. Önce elektrik süpürgesi halının tüyleri ve tüyelerinin tersi yönünde hareket ettirilerek tozları alınır. Bir küvet veya kova ılık su doldurulur ve halının büyüklüğüne, kirlilik derecesine göre içine sabun veya halı şampuanı ilave edilip karıştırılır. Yumuşak bir bez yardımı ile hazırlanan bu suyla silinir. Duru su ile durulanarak halı üzerindeki sabun veya şampuan artıklarının tamamen çıkması sağlanır. Halı matlaşmış ise durulama suyuna sirke ilave edilebilir. Silinen halı, açık havada veya hava (cereyanı) akımı olan yerde kurutulur. Temizliğinde kesinlikle çamaşır suyu kullanılmamalıdır. Halının yıpranmasına ve renginin solmasına sebep olur.

➤ Yıkayarak temizleme

Çok kirlenen halılar yıkanarak temizlenebilir. Süpürülerek tozlarından temizlenen halılar, sert ve düzgün bir zemine yayılır. Halının büyüklüğüne ve kirlilik derecesine göre sabunlu veya şampuanlı ılık su hazırlanır. Halının her tarafı bu su ile ıslatılır. Yumuşak bir fırça yardımı ile halının her tarafı yıkama suyuyla ovulur. Yeterince ovulan halıdaki temizleme suyu, sıyrılarak (uygun bir araç yardımıyla) akıtılır. Halı yeterince temizlenmemiş ise işlem tekrarlanır. Yıkanan halı, ılık su ile iyice durulanır ve fazla suyu akıtılır. (Gerekirse durulama suyuna sirke ilave edilebilir.). Saçaklarının temizliği için ise sıcak deterjanlı sabunlu su hazırlanır. Saçaklar, bu su içinde iki elle çitilenecek kısım kısım temizlenir, durulanır ve iyice sıkılır. Saçaklar beyaz pamuklu ise temizleme suyuna çamaşır suyu ilave edilebilir. Yıkanan halı rulo hâlinde sarılarak suyunun iyice süzülmesi için dik olarak birkaç saat bekletilir. Daha sonra düzgün bir yüzeye serilerek ve ara sıra altı havalandırılarak kurutulur. İp veya herhangi bir askıya asılarak kurutulmak istendiğinde sık sık yeri değiştirilmelidir. Aksi takdirde askı, halıda iz bırakır.

Yıkama işlemi ıslak-kuru yıkama yapan makinelerle de yapılarak kurumaya bırakılır. Sıcak mevsimlerde kullanılmayacak olan halılar, gerekli temizlikleri yapıldıktan sonra aralarına (güveden korumak için) naftalin tabletleri konulup rulo hâlinde sarılmalıdır. Amerikan bezinden dikilmiş torbalara konarak nemsiz, havadar bir yerde depolanmalıdır. Uzun zaman kullanılmayacak halılar ara sıra havalandırılmalıdır. Kilimlerin temizliği de (dokunduğu malzemeye göre) halılarda olduğu gibi yapılır. Özellikle yıkanarak yapılan temizliğinde, sıcak su ve klorlu bileşikler kullanılmamalıdır.

Resim 1.13: Yumuşak bir fırça ile halıda ovma işleminin gerçekleştirilmesi

1.3.3. El Halılarının Yıkanmasında Uygulanacak İşlemler

El halılarının yıkanmasında uygulanacak işlemler:

- Halı yüzeyler süpürülerek tozdan arındırılır.
- Halı yüzeyler için deterjan, ılık su ile uygun oranda seyreltilerek çözelti oluşturulur.
- Halı bolca su ile ıslatılır, daha sonra çözelti uygulanır.
- Yumuşak bir fırça ile halıda ovma işlemi gerçekleştirilir.
- Durulama işlemi uygulandıktan sonra, halı yüzeyin suyu süngerle emdirilerek veya ıslak kuru elektrik süpürgesi yardımıyla alınır.
- Halının kenarlarının kıvrılmamasına dikkat edilmesi gerekir. Kıvrılan halı kenarları deforme olarak yüzeyin ömrünü kısaltır.
- Sıcak mevsimlerde kullanılmayan ve depolanan halıların naftalinlenmesi gerekir.
- Duvardan duvara halıların sıcak havalarda güvelenmesini engellemek için de deterjanlı çözeltiye uygun oranda naftalin katılabilir.

Resim 1.14: El halıları bol su ile ıslatıldıktan sonra çözeltilerin uygulanması

1.3.4. Makine Halılarının Yıkamasında Uygulanacak İşlemler

- Halı yüzeyi öncelikle elektrikli süpürge ile temizlenir. Zeminde kalan toz ve kirler yıkama sırasında temizliği zorlaştırır.
- Halı üzerindeki lekeleri çıkartmak için lekenin tipine göre çeşitli leke setlerinden faydalanılabilir.
- Halının kirlilik derecesine göre ılık su ile seyreltilmiş halı şampuanı / deterjanı makinenin temiz su tankına konulur.
- Makinenin kirli su tankı yerine oturtulduktan sonra, emme hortumu kirli su tankına bağlanır, püskürtme hortumu da yuvasına geçirilir.
- Halı yıkama makinesinin püskürtme ve emme motorları aynı anda çalıştırılır ve halı yüzey en uzak köşesinden başlanarak temizlenir.
- Halı yıkama makinesinin kirli su tankında köpük oluşmasını engellemek için köpük kesici kullanılabilir.
- Halı yıkama işlemi bittikten sonra halı yüzey havalandırılarak birkaç saat içerisinde kurutulmalıdır.

Resim 1.15: Halı yıkama işlemi bittikten sonra halının havalandırılarak kısa sürede kurutulması

1.4. Perdelerin Özelliği ve Temizliği

Evin iini istenmeyen gün işığından, soğuktan, tozdan koruyan, evin mahremiyetini sağlayan ve evin dekorunu tamamlayan eşyalardır. Pencerelerin elbisesi, evin süsüdür. Evlerde klasik olarak güneşlik, tl perde ve dekor perde kullanılmaktadır. Perdelerin temizliğinde kullanılacak yöntem ve malzeme, perdenin yapıldığı kumaş cinsine göre değişir. Kirlenen perdeler, çıkarıldıktan sonra silkelenerek tozlarından arındırılır. ıkabilen halka, bağcık, toka vb. aksesuarlar çıkarılır ve özelliğine göre temizlenir (Elde, makinede yıkama veya kuru temizleme ile).

➤ Gneşlikler

Genellikle pamuklu veya pamuklu+sentetik dokuma maddelerinden yapılmaktadır. Elde veya makinede yıkama uygulanabilir. Sabun veya deterjan kullanılabilir. Ölçülü deterjan (veya sabun) ve ılık su ile ıslatıldıktan sonra yıkanır, durulanır ve kuruduktan sonra uygun ısıdaki t ile ütülenir.

➤ Tl perdeler

Sentetik, pamuklu, keten veya sentetik+pamuklu olanları vardır. Dokunduğu malzemenin cinsine göre uygun ısı, (sıcak, ılık veya soğuk), uygun yıkama yöntemi (elde, makinede) seçilmelidir. Tln renkli veya beyaz oluşuna göre uygun gereç (sabun, deterjan, ağartıcı) seçilmelidir. Yıkama işleminde önce ılık su ve az miktarda sabun veya deterjanla ıslatılan tüller, cinsine göre yıkanmalı ve nemli iken tlenmelidir. İpek olanlara kuru temizleme uygulanabilir.

➤ Dekor perdeler

Genellikle pamuk, keten, sentetik saten, keten kadife, sentetik kadife vb. Çok çeşitli kumaşlardan yapılabilir. Pamuklu ve keten olanlar; sabunlu, deterjanlı su ile elde veya makinede yıkanabilir. Saten olanlar düzgün bir yüzeye yayılarak tilenmeden yumuşak bir fırça yardımı ile ovularak veya tam otomatik çamaşır makinelerinin uygun programında yıkanmalıdır. Saten perdeler tilenecek olursa kırılmalar meydana gelebilir. Özellikle ipek kadife perdeler kuru temizleme uygulanmalıdır. Saten perdelerde olduğu gibi yere yayılarak yumuşak bir fırça yardımı ile yıkanabilir. tlenmesinde alttan buharlı pres t tercih edilmelidir. Aksi takdirde tüyleri yatar.

Resim 1.16: Perdelerin temizliğinde kullanılacak yöntem ve malzemenin perdenin yapıldığı kumaş cinsine göre değişmesi

1.5. Yatak, Yorgan ve Yastıkların Özelliği ve Temizliği

Çeşitli dokuma maddelerinden hazırlanmış kılıf içlerinin pamuk, yün, kıtık, sünger vb. malzemelerle doldurulmasıyla elde edilen ve oturma, yatma gibi dinlenme faaliyetlerinde kullanılan ev eşyalarıdır. İçi boşaltılabilenlerin içleri boşaltıldıktan sonra kumaşın cinsine göre (pamuk, sentetik) kılıfların temizliği yapılır. Dolgu maddesi havalandırıldıktan sonra, kabartılır ve tekrar kılıflara doldurulur. Yün olanlar, çok kirlenmiş ise sade ılık su ile veya çok az deterjan ilave edilmiş su ile yıkanır; bol su ile durulanıp suyu süzdürülür. Daha sonra kurutularak kabartılır ve kılıflara doldurulur.

Yorganlar, nevesim veya yorgan çarşafı ile kaplanarak kullanılır. Kaplamanın amacı; yorganı korumak, güzel bir görünüm elde etmek ve temizliğini kolaylaştırmaktır. Pamuklu mitil yorganın yıkanması özel sanayi tipi yıkama sıkma ve kurutma makineleri ile yapılabilir. Evlerde yıkamak oldukça zordur. Yorganın içinde kullanılan pamuk geç kuruyacağından yorganın şekli bozulur ve ayrıca sararır.

Resim 1.17: Yatak, yorgan ve yastıkların çeşitli dokuma malzemelerinden üretilmesi

UYGULAMA FAALİYETİ

Cam yüzeylerin özelliklerini ve temizleme ilkelerini gösteren uyarıcı bir pano hazırlayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Hazırlayacağınız panonun şekline karar veriniz.	➤ Geometrik şekillerden bir tanesini seçebilirsiniz.
➤ Kullanacağınız araç gereçleri hazırlayınız.	➤ Temiz ve düzenli çalışabilirsiniz. Makas, renkli kalemler, renkli fon kâğıtları, yapıştırıcı, cetvel gibi kırtasiye malzemelerini kullanabilirsiniz.
➤ Belirlediğiniz taslağı hazırlayınız.	➤ Büyük ve düzgün kesilmiş olmasına dikkat edebilirsiniz.
➤ Cam yüzeylerin özelliklerini yazınız.	➤ İnternet ortamından, temizlik şirketlerinden ve çeşitli kaynak kitaplardan yararlanabilirsiniz.
➤ Cam yüzeylerin özelliklerini dikkate alarak kullanılacak temizlik malzemelerini belirleyiniz.	➤ Hazırladığınız panoyu dikkat çekici hâle getirmek için renklerden ve şekillerden yararlanabilirsiniz. Yazılı ve görsel basından faydalanabilirsiniz.
➤ Cam yüzeylerin özelliklerini dikkate alarak kullanılacak gereçleri belirleyiniz.	➤ Hazırladığınız panoda bilgilerle görsel öğeleri ilişkilendirmeye özen gösterebilirsiniz.
➤ Cam yüzeylerin temizliğinde dikkat edilmesi gereken ilkeleri yazınız.	➤ Tekniğe uygunluğuna dikkat çekebilirsiniz.
➤ Hazırladığınız uyarıcı panoyu asınız.	➤ Görülebilecek bir yere asabilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. ( ) Kil, kaolin ve çeşitli minerallerden oluşan sırlı fırınlanmış yüzey kaplamalarına seramik, fayans denir.
2. ( ) Mermer döşemelerde asitli bileşikler kesinlikle kullanılmaz.
3. ( ) Ahşap zeminler bol suyla temizlenmelidir.
4. ( ) Emaye yer döşemeleri selüloz, pamuk, naylon veya cam dokulara reçine emdirilerek basınçlı baskı (presleme) yöntemiyle üretilir.
5. ( ) Cam temizliğinde kullanılan bezin özelliği önemli değildir.
6. ( ) Zamanla havanın oksijeni ile oksitlenen metaller metal ovucularla ovularak parlatılır.
7. ( ) Ahşap yüzey malzemeleri banyo küvetleri, lavabo, eviye, klozet gibi banyo, mutfak ve tuvaletlerde kullanılan kaplama malzemesidir.
8. ( ) Halıların herhangi bir işleme gerek kalmadan doğrudan yıkanarak temizliği yapılır.
9. ( ) Halılar uzun süre kullanılmayacaksa naftalinlenip kaldırılır.
10. ( ) Duvar kâğıtları kullanışlı değildir. Özellikle ıslak zeminlerde kesinlikle kullanılmaz.
11. ( ) Sentetik tül perdeler kaynar su ile yıkanmalıdır.
12. ( ) Özellikle ipek kadife perdeler kuru temizleme uygulanmalıdır.
13. ( ) Dolgu maddesi yün olan yatak, yorgan ve yastıklar çok kirlenmiş ise sade ılık su ile veya çok az deterjan ilave edilmiş su ile yıkanır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Uygulamalı Test”e geçiniz.

UYGULAMALI TEST

El dokuması halının tekniğine uygun şekilde temizliğini yapınız.

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Uygulamalı test sonunda aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadıklarınız için **Hayır** kutucuklarına (X) işareti koyarak öğrendiklerinizi kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Halı yıkamada kullanacağınız araç gereçleri hazırladınız mı?		
2. Halı yüzeyini süpürerek tozdan arındırdınız mı?		
3. Halının yüzeyi için deterjanı ılık su ile uygun oranda seyrelterek çözelti oluşturduunuz mu?		
4. Halıyı bolca su ile ıslatarak daha sonra çözeltiyi uyguladınız mı?		
5. Yumuşak bir fırça ile halıda ovma işlemini gerçekleştirdiniz mi?		
6. Durulama işlemi uygulandıktan sonra halı yüzeyindeki suyu süngerle emdirerek veya vakumlu bir makine yardımıyla aldınız mı?		
7. Halının kenarlarının kıvrılmamasına özen gösterdiniz mi?		
8. Halıyı yıkama işlemi bittikten sonra havalandırarak kurumasını sağladınız mı?		
9. Halınızı güvelerden korumak için naftalinlediniz mi?		
10. Bez torbaya veya plastik torbaya koydunuz mu?		
11. Kullandığınız araçları temizlediniz mi?		
12. Kullandığınız araç gereçleri depolama yerine kaldırdınız mı?		
13. Ortamı temizleyip düzenlediniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Temizlik yapılacak yüzeyin özelliğine uygun temizlik araçlarını kullanabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Temizlik araçlarını araştırınız.
- Temizlik araçlarını gruplandırınız.
- Edindiğiniz bilgilerle temizlik araçları ile ilgili dosya hazırlayınız.

2. TEMİZLİK ARAÇLARI

Günümüzde temizlik işleri hizmetlerinin yürütülmesi amacıyla çok çeşitli makine ve ekipmandan yararlanılmaktadır. Bu araç ve ekipmanlar yapılan temizliğin türüne, kullanılan yüzeye, kullanım amacına, ebatlarına ve motor güçlerine göre farklı gruplar adı altında incelenebilir. Temizlik araçları seçilirken temel faktörler göz ardı edilmemelidir.

2.1. Temizlik Araçlarının Çeşitleri

Temizlik araçları ve ekipmanları kullanım amacına göre yapılan gruplandırmaya bağlı olarak evsel ve endüstriyel olmak üzere gruplandırılmıştır.

Makineler	Basit Aletler	Yardımcı Koruyucular
Elektrikli süpürge	Lastikli yer silme aleti	Parlatma pedi
Halı yıkama makinesi	Cam silme aleti	El tipi ovma pedi
Halı kurutma makinesi	Temizlik kovaları	Cila pedi
Vakum makinesi	Mop	Yıkama pedi
Cila makinesi	Su çekeceği	Cam silme pelüşü
Temizlik arabası	El süpürgesi	Leke çıkarma bezleri
Paspas arabası	Fırçalar	Toz bezi
Merdiven, tabure vb.	Tuvalet fırçası	Sprey aparatları
	Spatulalar	Nemli paspas aparatları
	Lavabo pompası	Islak paspas aparatları
	Faraş	Süngerler
	Temizlik kutusu	Eldiven
	Ara kabloları vb.	Çöp torbaları vb.
		Cam jileti

Tablo 2.1: Temizlik işlemlerinde kullanılan evsel temizlik araçları

Yukarıda sıralanan temizlik araçları genellikle küçük ve iç mekânların temizliğinde; örneğin ofis temizliği, ev temizliği, otel odası temizliği, otel lobisinin temizliği gibi alanlarda rahatlıkla kullanılır. Ancak temizlik işletmelerinin plaza denilen büyük iş merkezleri, havaalanları, terminaller, havuz, bahçe ve sokak temizliği gibi alanların temizliğinden de sorumlu oldukları düşünüldüğünde bazı endüstriyel ekipmanlara da ihtiyaç olacaktır.

➤ **Temizlik işlemlerinde kullanılan endüstriyel temizlik araçları**

- Buhar makinesi
- Cam silme teleskopu
- Çöp toplama arabası
- Dış cephe asansörü
- Eğimli boru fırçaları
- Hidrolik yükseltme asansörü
- Köpüklü halı yıkama makinesi
- Koruma örtüleri (bezler)
- Koruyucu elbiseler, koruyucu örtüler, eldiven, çizme, maske
- Motorlu yol süpürme makinesi
- Motorsuz yol süpürme makinesi
- Tazyikli su makinesi
- Yüksek devirli cila makinesi
- İç alan ve dış alan fırçaları vb.

Temizlik işleri sırasında yukarıda sıralanan malzemelerden birçoğu, bir arada kullanılmaktadır. Dolayısıyla temizlik elemanının bu makine ve ekipmanların kullanımını bilmesi gerekir.

➤ **Bu ekipmanlardan bazılarının kullanım şekilleri**

- Lastikli yer silme aleti

Beton, mozaik, taş, mermer vb. yerlerin temizliğinde fazla suların çekilmesi amacıyla kullanılır. Suyu çekerek yüzey üzerindeki ince toz ve çamurlar temizlenir. 35–40 cm uzunluğundaki metal veya ahşap ağzı, 4–5 cm genişliğinde lastik yerleştirilmesi şeklinde yapılmıştır. Kullanıldıktan sonra yıkanması ve kurulanması gerekir. Lastiklerinin yıpranması durumunda su çekme gücü azalır.

Resim 2.1: Lastikli yer silme aleti

- Süpürgeler

Temizlik araçlarından biri olan süpürgeler piyasada ot ya da el süpürgesi ve elektrikli süpürge olmak üzere iki gruba ayrılır. Ot süpürgesi ya da el süpürgesi; süpürge otundan, plastikten ve çalılardan yapılmış olan süpürgelerdir. Genelde bahçelerin ve dış mekânların temizliğinde ıslak veya kuru olarak kullanılabilir. Kol gücüyle kullanıldığı için kullanan kişiye fazla enerji harcatır. Toz kaldırdığı için kapalı alanların temizliğinde kullanılması sakıncalıdır. Balkon, park ve bahçe gibi açık alanların temizliğinde kullanılmalıdır. Elektrik süpürgesi ise elektrikle çalışan, tozları ve kırıntıları emerek (vakumlayarak) temizleyen makinedir. En büyük avantajı, zamandan ve enerjiden büyük bir tasarruf sağlaması ve temizlik anında toz kaldırmamasıdır. Özellikle duvardan duvara halı döşeli kapalı mekânlarda çok sık kullanılan bir araçtır. Halı kaplamalar çok fazla toz emdikleri için böyle durumlarda emme gücü fazla olan elektrik süpürgeleri kullanılmalıdır.

Sanayi tipi makinelerde kablo uzunluğu dikkate alınmalı, ara kablo kullanmaya gerek duyulmayacak uzunlukta olmalıdır. Priz, topraklı olmalı ve kalite standartları tarafından onaylanmış olmalıdır. Watt gücü değil, sanayide emdiği hava miktarı dikkate alınmalıdır. Ayrıca makinenin çalışırken çıkardığı ses, desibel de önemlidir. Personel ve çevre sağlığı açısından toz filtresi, kâğıt filtresi, mikro filtre takılmasına uygun veya tozu su haznesine verecek mekanizması olmalıdır. Elektrik süpürgesinin büyüklüğü, kullanılacağı alanın özelliğine bağlı olarak dikey, büyük, yatık ve küçük tiplerden biri olabilir.

Elektrikli süpürgesi kullanırken dikkat edilecek başlıca husus; fiş ve kordonun bozuk olmamasıdır. Elektrikli süpürgeyi çalıştırırken önce kordonu makineye takılmalı ve sonra fişi prize takılmalıdır. Çivi, iğne gibi küçük fakat makine içine zararlı olan maddeler, elektrik süpürgesi ile alınmamalıdır. Aksi hâlde elektrik süpürgesinin tüpü veya silindiri bozulabilir. Ayrıca yeterli uzunluktaki kordon (en az 3 m) çalışma sırasında kolaylık sağlayacaktır.

Elektrik süpürgelerini kullanabilmek için şu hususlara dikkat etmek gerekir. Elektrikli süpürgeler her gün veya çok sık kullanılıyorsa toz filtresi, kâğıt filtresi vb. daha sık boşaltılmalıdır. Torbası boş olan süpürge, tozları daha iyi emer. Haftada bir defa torbanın içi dışına çevrilip iyice fırçalanmalıdır. Toz torbası hiçbir zaman yıkanmamalıdır. Yıkanan toz torbası hava süzme özelliğini kaybeder. Elektrikli süpürge'nin fırçası sık sık (saç, toz, iplik, kırpıntı vb. maddelerden) temizlenmelidir. Temizlenecek yüzeye uygun emici ağız ve fırça

gibi aparatlar kullanılmalıdır. Emici ağızlar, borular, gövde ya da tanklar önce sabunlu bezle sonra da duru bezle sık sık silinmelidir. Araç çalışırken kordonuna basmamaya dikkat edilmelidir. Aynı şekilde kordonun ağır cisimlerin altında kalarak ezilmemesine özen gösterilmelidir. Kullanım sırasında elektrik süpürgesi sert çarpma ve sarsıntılardan korunmalıdır. Borusu ya da hortumu delinmiş veya yırtılmış olan elektrik süpürgeleri kullanılmamalı, bu parçalar yenilenmelidir. Aksi halde temizlikten verimli sonuç alınmaz.

Resim 2.2: Elektrikli süpürge

- Faraş

Süpürge veya fırça ile süpürülen çöpleri ve tozları toplamakta kullanılır. Ucuzluğu, hafifliği, kolay temizliği gibi sebeplerden dolayı genellikle plastik olanları tercih edilir. Plastik faraşlar fazla sıcakta bozulacağından serin yerde muhafaza edilmeli ve gerektiğinde sıcak sabunlu su ile yıkanmalıdır. Saplı, tekerlekli, geniş hazneli olanlar genel alanların temizliğinde tercih edilir. Faraşlar kullanıldıktan sonra yıkanmalı ve temizlenmelidir.

- Temizlik kovası

Sıvı maddeleri içine koymaya ve taşımaya yarayan kulplu kaplardır. Taşınması kolay, temizliği basit ve ses çıkarmadığı için genellikle plastikten yapılmış olanlar tercih edilir. Temizlik kovaları kullanıldıktan sonra sıcak sodalı su ile iyice yıkanıp kurumaya bırakılmalıdır.

Resim 2.3: Temizlik kovası

- Fırçalar

Kullanılacak yüzeye göre biçimleri de farklılık gösterir. Doğal liflerin (kıl, ot) yanı sıra plastik olanları da bulunur. Bunlar genelde lavabo ve tuvalet temizliğinde kullanılır. Kıl fırçalar hiçbir zaman kılları üzerinde dayalı durumda bırakılmamalıdır. Aksi takdirde kılları bozulur. Kıl fırçalar kendinden daha sert bir fırça ile veya madeni bir tarakla fırçalanarak kılların üzerindeki tüy, kırpıntı, iplik, saç toz gibi maddeler temizlenmelidir. Ayrıca ucu sivri bir tahta parçası ile fırçanın dipleri temizlenmelidir.

Fırçalar daima açık havada kurutulmalıdır. Kıl fırçaların en iyisi at kılından yapılmış olanlardır. Bu fırçaların kılları 4-5 cm uzunluğunda, tahta kısmı sağlam olmalıdır. Plastik fırçalar, ucuzluğu ve temizliğinin kolay olması ve rutubetten etkilenmemesi gibi özelliklere sahiptir. Hasır fırçalar ise taş, beton, mermer ve tahta yüzeylerin ovularak yıkanmasında paspas yapımında kullanılan araçlardır. Ot süpürgelerden yapılan fırçalar uzun saplı ve sapsız olarak satılır.

Fırçaların uzun ömürlü ve verimli olması için; kullanıldıktan sonra sert bir fırça ile temizliği yapılmalı, ılık deterjanlı su ile yıkanıp durulanmalı, zaman zaman kıllarına (kıl fırçalarda) sertlik kazandırmak için tuzlu suda bekletilmeli, kurutma için sapı yere gelecek şekilde bekletilmelidir.

Resim 2.4: Farklı boyutlarda fırçalar

- Toz bezleri

Toz ve temizlik bezleri, çok çeşitli liflerden özel olarak dokunur. Bezin emici (pamuklu, keten, sentetik, elyaf vb.) olması ve kirden kolay arınması önemlidir. Suyu sıkıldığında kuruya yakın nemlilik olmalıdır. Çok çeşitli kumaşlardan yapılabilir. Nemli ve kuru olarak kullanılır. Toz bezlerinin hav ve tüy bırakmayan kumaşlardan seçilmesi, avuç içinde toplanacak büyüklükte olması gerekmektedir. Ayrıca farklı alanlarda kullanılan toz bezlerinin farklı renkte seçilmesi gerekmektedir. Bu şekilde daha kolay ayırt edilebilecektir. Toz bezleri kullanıldıktan sonra kurum içinde silkelenmemeli, sıcak sabunlu su ile yıkanmalıdır. Geniş mekânların ve çok kirli alanların temizliğinde sentetik bezlerden yararlanır.

Toz Bezi Çeşitleri	Kullanıldığı Yerler
İki taraflı kısa tüylü, pamuktan dokunmuş (flanel) bezler	Nazik yüzeylerin kurulmasında, metal, gümüş, gibi eşyaların parlatılmasında ve toz almada kullanılır.
Kareli bezler	Daha çok nemli olarak toz almada kullanılır. Son yıllarda piyasaya sürülen sentetik, emici toz bezleri, yıkandıklarında kiri çabuk bıraktıkları ve emici oldukları için tercih edilmelidir.
Pike türü bezler	Kareli ve flanel bezlerden biraz kalın, kendinden desenli tek renk olarak dokunmuş olanlardır.
Atılabilir toz bezleri	Çok ince dokunmuş, emiş özelliği yüksek bezdir. Genellikle enfeksiyon kontrol alanlarında kullanılır. Bir defa kullanıldıktan sonra yakma fırınlarında yakılır.
Sünger bez	İnce selülozik maddeden yapılmıştır. Çok amaçlı bezdir. Kiri çabuk temizler. Kullanıldıktan sonra yıkanıp kurumaya bırakılır.
Keten bezler	İnce keten iplikten dokunmuştur. Tüy bırakmadığı için cam, ayna vb. yüzeylerin temizliğinde kullanılır. Temizlik bittikten sonra deterjanlı suda yıkanıp kurumaya bırakılır.
Sentetik elyaftan yapılan toz bezleri	Piyasada çok çeşitli ölçü ve renklerde bulunmaktadır. Büyüklükleri, kullanılacakları yere göre değişir. Örneğin yer bezi toz bezinden daha büyük, suyu iyi absorbe etmesi için kalın yapılmıştır. Sentetik toz bezleri, yıkandığı zaman kolay temizlendiği ve çabuk kurduğu için kullanışlıdır. Kullanıldıktan sonra deterjanla yıkanmalı ve kurumaya bırakılmalıdır. Suda bırakılan bezlerin ömrü kısılacığı gibi hoş olmayan koku da meydana gelir.

Tablo 2.2: Çapraz bulaşmaya neden olan etkenlerden biri de toz bezleri

- Süngerler ve pedler

Süngerler banyo, lavabo, halı, duvar gibi yerlerin temizliğinde kullanılmaktadır. Gözenekli, su emme özelliği olan esnek araçlardır. Islak zeminlerin temizlenmesinde bezin yaptığı işi yapar. Yeşil, mavi ve beyaz olmak üzere üç renkten üretilir. Yeşil ve mavi mutfak malzemelerindeki yemek artıkları ve lekeleri çıkarmak için kullanılırken; beyaz, sıhhi tesisat vb. yüzeylerin temizliğinde ve genel temizlikte kullanılır. Süngerler son yıllarda bir

yüzlerine çok ince alüminyum tel koyulması ile su toplama, köpük alma yanında ovalama amacıyla da kullanılır.

Çeşitleri	Kullanım Yerleri
Beyaz ped	Islak ve kuru olarak kullanılır. Otomatik yer temizleme/ cilalama makinelerinde parlatma amacıyla kullanılır.
Yeşil ped	Yerin cilalanmasından önce yapılması gereken ovma işlemi için kullanılır. Mevcut cilayı kaldırarak temizlik yapar.
Mavi ped	Islak veya köpüklü ovma işlemlerinin yanında kuvvetli spreyle temizlemede kullanılır.
Kırmızı ped	Sprey temizliğinde kullanılır.
Siyah ped	En sert ve aşındırıcı olanıdır. Cila sökmek ya da taş yüzeylerde etkin temizlik amacıyla kullanılır.

Tablo 2.3: Temizlik ürünlerinin renklerine göre kullanım yerlerinin belli olması

Pedler, cila ve yıkama makineleriyle birlikte kullanılan aparatlardır. Genellikle yüzey ovalama amacı ile kullanılır. Kullanış amaçlarına göre farklı renklerde üretilir.

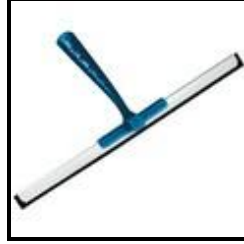
Resim 2.5: Temizlik pedleri

- Cam silme aletleri

Geniş cam yüzeylerin kısa zamanda silinmesini sağlar. Metoduna uygun olarak kullanıldığında iş gücünden tasarruf sağlar. Bu alette en önemli bölüm lastik ağızdır. Lastik pürüzsüz olmalıdır. Aksi hâlde silme-kurulama anında cam üzerinde çizgi ve leke bırakılır. Kullanıldıktan sonra her seferinde lastik ağız kurulanmalıdır. Kullanımı sırasında, öncelikle cam ıslatılır ve yüzeydeki kir alınır. Lastikli cam sileceği ile cam üzerindeki su alınır. Ağızdaki lastiğin hasar görmemesi için sadece cam ve ayna yüzeylerde kullanılmalıdır. Pürüzlü yüzeyler lastiğin hassasiyetini bozarak verimsiz hâle gelmesine neden olur.

Cam silme aleti üç bölümden oluşur; lastikli cam silici kısmı, araba silecekleri kadar hassastır. Ağızdaki lastiğin hasar görmemesi için sadece cam ve ayna yüzeylerde kullanılmalıdır. Teleskopik sap kısmı, günümüzde binaların dış cephesinin ayna ve camlarla kaplanmış olması temizliğin yapılmasını oldukça güçleştirmiştir. Ulaşılması zor olan ve

herhangi bir araç kullanmadan bu yüzeylerin silinebilmesi için teleskopik ismi verilen, istenilen yüksekliğe ayarlanabilen saplar kullanılmaktadır. Teleskopik aracın kullanılması için sapının üzerinde bulunan ayar bölümünden yararlanılabilir. Cam sileceği (pelüş) kısmı, cam üzerindeki kaba kirleri almak ve yüzeyi ıslatmak, lastikle kirli suları çekerken suyun akmasını önlemek için kullanılır. Lastikli silecek genişliğinde veya daha büyük olabilir. Kirlerin çabuk akması, kolay temizlenmesi nedeniyle sentetik pelüş tercih edilir. Pelüş siliciler deterjanlı suya batırılır, silinecek geniş yüzeye sürülür. İşlem birkaç kez tekrarlanır. Kaba kiri alındıktan sonra bir kat silinip lastikli başlık takılarak camlar kurulur.

Resim 2.7: Cam sileceği

- Koruma araçları

Kaza ve tehlikelerden korunmak için kullanılan araçlardır. Elleri korumak için giyilen eldivenler, yüksek yerlerdeki camları silerken takılan emniyet kemeri, dezenfektan ve asitli kimyasal maddeleri kullanırken takılan gözlük ve maske birer koruma aracıdır. Ayrıca yapılan işe uygun giyilen üniforma ve çizmeler de birer koruma araçlarıdır.

- Merdiven ve tabureler

Temizlik yapan kişinin temizlik anında boyunun yetişmediği yerlerin temizliğinde kullanılan bir araçtır. Bu malzemenin olmaması hâlinde sandalye, lavabo, tezgâh ve diğer malzemeler ayak altına konularak iş yapıldığından kaza ihtimali de artmaktadır. Tabure ve merdivenler sağlam ve dengeli durabilmeli, istenilen yüksekliğe emniyetli ayarlanabilmelidir. Bunların emniyetli ve sağlam olup olmadıkları sürekli kontrol edilmelidir. Kullanıldıktan sonra tozları alınmalı, ıslak bezle üzerleri silinmeli ve belirli bir yerde muhafaza edilmelidir.

Resim 2.8: Temizlikte yardımcı bir araç

- Moplar (ıslak paspaslar)

Özellikle köşeli ve girintili yüzeylerin temizliğinde etkili olur. Moplar; parlak olmayan zeminlerin temizliği için kullanılan püsküllü ıslak mop, toz toplamak için genellikle kuru zeminlerin temizliği için kullanılan düz (yassı) şekilde olan nemli mop, halı temizliğinde halıyı fazla ıslatmadan makine ile birlikte kullanılan yuvarlak bez (bonut) mop olarak gruplandırılır.

Kirin yoğun olduğu tuvalet, duş, havuz kenarı gibi ıslak alanların temizliğinde kullanılır. Pamuklu kalın lifleri olan püskül şeklindeki paspaslardır. Temizlik ve cila işlerinde kullanılmaktadır. Ağzı süngerli olan türleri de bulunmaktadır. Moplar genel temizlik sırasında kuru ve gevşek kirlerin alınmasında, ıslak ve nemli temizlik yapılmasında kullanılabileceği gibi yumuşak cilanın elle atılması durumunda cilalama işlemi sırasında da kullanılır. Moplar temizlik bittikten sonra yıkanıp kurutulmalıdır. Mopların su ve cila içerisinde bekletilmesi doğru değildir. Mopların mop kovası ya da presli kova ile kullanılması paspas işleminin daha başarılı yapılması açısından önemlidir.

- Temizlik kutusu

Her temizlik personeli yaptığı işle ilgili olarak çalışma yerine malzeme taşımak, temizlik malzemelerini çalışma yerinde unutmamak için temizlik kutusu kullanılmalıdır. Temizlik malzemelerinin tamamı bu kutu vasıtasıyla bir arabada taşınır. Temizlik kutusunun kullanımı elemanın çalışma yeri ve temizlik arabası arasındaki gidiş geliş sayısını azaltması nedeniyle de tercih edilmektedir. Bu kutuda taşınan malzemeler; temizlik bezleri, deterjanlar, temizlik telleri, fırçalar vb.dir.

- Yıkama makineleri

Her tür zeminde kolaylıkla kullanılabilen ovalama, deterjanlama, yıkama yapan makinelerdir. Yerlerdeki kirli atık suyun ve köpüğün kirli su kazanına tekrar toplanması makine tarafından sağlandığı için tek kişi bile rahatlıkla zemin temizliği yapabilir. Kombine yer temizlik makineleri, kirli zeminlerden geçtiğinde arkasında temizlenmiş bir alan bırakmaktadır. Fırçalama pedi ile yerleri ovalayan makine bu arada deterjanlamayı da yapmaktadır. Daha sonra vakum ile deterjanlanan alanlardaki kirli sular emilmekte ve zemin temizliği tamamlanmış olmaktadır. Bu makineler, tekerlekli püskürtme ve emme ucu sayesinde temizliği kolay hâle getirir. Püskürtme setinin makineye montajı ile alanların yıkanmasında iş gücü bakımından büyük bir tasarruf sağlanır.

Resim 2.9: Yıkama makinesi

- Cila makineleri

Zeminlere cila atılması amacıyla kullanılan makinelerdir. Düşük devirli cila makineleri 150–200 devir arasındadır. Sert zemin yıkamada, halı yıkamada, kristalize cila yapmada ve parlatmada kullanılır. Siyah, kahverengi ve çelik yünü olmak üzere üç türlü pedle çalışır. Bu tür makinelerin deterjan tankı, ovma fırçası ve sprey şişesi gibi aparatları vardır. Yüksek devirli cila makineleri, 1000 devir ve yukarısında güce sahiptir. Wax ve polimer bazlı cilaların bakım, onarım ve parlatılması için uygundur. Siyah, kırmızı ve beyaz ped ve sprey şişesi aparatları bulunur. Küçük cila makinesinde ped taşıyıcısı, deterjanlama fırçası, deterjan tankı ve yeşil ped bulunur.

Resim 2.10: Cila makinesi

- Temizlik otomatları

Fabrikalar, alışveriş merkezleri vb. düz geniş alanların temizliğinde kullanılan bu makineler, tiplerine göre saatte en az bin metrekare zemini temizler ve vakumlar. Temiz su tankları 30 l ile 200 l arasında değişen bu makineler, personelden de tasarruf sağlar. Bir kişi ile saatte 3 bin metrekare zemini temizlemek mümkündür. Temizleme fırçası kullanılabilirdiği gibi ped tutucu aparatla zeminin özelliğine göre çeşitli renkte ped kullanmak da mümkündür. Akülü ve kablolu tipleri olduğu gibi normal binek tipleri de mevcuttur.

Genellikle binilebilir olan bu otomatların sadece süpürme yapan modelleri de bulunmaktadır. Bu tür süpürme otomatları geniş, kapalı ve açık alanlarda kullanıldığı gibi yollar ve kaldırım kenarlarının da süpürülmesinde kullanılabilir. Islatma sistemi olan makineler ile bu süpürme işlemi toz kaldırmadan da yapılabilir. Genellikle benzinli motorlu olan bu araçlar, yanlarından çıkan geniş hortumlu vakum aparatlarıyla yaprak, şişe vb. büyük partikülleri de toplayabilir.

Resim 2.11: Temizlik otomatı

- Basınçlı püskürtme makineleri

Bu makineler ile temizlenecek zemine arzu edilen basınçta su püskürtülebilir. Genellikle dış cephe ve araç temizliğinde kullanılır. Basınç etkisinden dolayı kimyasal kullanılması gerekmeyebilir. Su ile çözülebilen kirler için ideal bir temizleme makinesidir. Örneğin; araba yıkama, parça kirleri uzaklaştırma, taş zemin yıkama vb.

Resim 2.12: Basınçlı püskürtme makinesi

- Çift kovalı pres

Zeminlerin günlük temizliğinde ıslak veya nemli paspas ile kullanılır. Çift kova ve döner baskı (pres) sistemi ile kirli suyun bir kovada toplanması diğer kovadaki suyun sürekli temiz kalması sağlanır. Toplanan kir zemine tekrar yayılmamış olur. Bu sistemle temizlikte paspas izi kalmaz ve temizlik maddesinin israfı önlenir.

Resim 2.13: Çift kovalı pres

2.2. Temizlik Araçlarının Seçiminde Dikkat Edilecek Faktörler

Bir temizlik aracını seçerken şu önemli noktalar göz önünde bulundurulmalıdır:

➤ Kullanım kolaylığı

Yeni bir temizlik aracının alınması, personelin zaman ve enerji tüketimini azalttığı gibi temizliğin araçsız yapılmasına oranla daha kaliteli sonuç verir. Örneğin, temizlik işlerini süpürme, dövme ve emme gibi üç yolla birden yapan elektrik süpürgesi, ot ya da el süpürgesine göre zaman ve enerjiden tasarruf sağlanmasına neden olacak, ot süpürge ve el süpürgesine göre daha iyi verim almayı sağlayacaktır. Ancak bazı araçları kullanarak yapılan işten iyi sonuç alınmasına rağmen bu araçların kullanılmaya hazırlanması fazla zaman kaybına yol açtığı için araç seçimindeki tercih yeniden gözden geçirilmelidir. Araç çok iyi sonuç verdiği hâlde kullanımı zor olduğu için tercih edilmeyebilir. Aynı durum çok fazla aksesuara sahip makineler için de söz konusudur. Çok fonksiyonel gibi görünse de çok sayıdaki aksesuarın isimlerinin ve kullanılma şeklinin öğrenilmesi yanında nerelerde kullanılacağına da öğrenilmesi zaman alacağından kullanma kolaylığı açısından caydırıcı olabilmektedir.

➤ Temizleme ve bakım kolaylığı

Bazı temizlik araçları, dizaynlarından dolayı temizlenmeleri ve bakımı güç olduğu için fazla tercih edilmez. Bu nedenle araç seçimi sırasında araç üzerinde temizliği zor ve tozların birikebileceği girintilerin bulunmaması gerekir. Ayrıca araç yüzeyi, leke tutmayan, kolay temizlenen, yıkanabilen malzemedir yapılmış olmalıdır. Madeni yüzeylerin parlatma gerektirmeyen madde ile kaplanmış olması tercih nedenidir. Temizleme ve bakım kolaylığı olmayan alet ve araçların yeniden kullanıma hazırlanması hem zaman olarak hem de iş gücünün kullanımı olarak verimliliği olumsuz yönde etkileyecektir.

➤ Garanti

Bir araç satın alınırken garantisi olup olmadığına verilen garantinin neleri kapsadığına ve garantinin süresine dikkat edilmesi gerekir. Bazı garantiler, yeni alınan araçlardaki hatalı parçaların değiştirilmesi içindir ve çok kısa bir süreyi kapsar. Bazı garantiler ise hatalı parçaların yerine takılmasındaki işçiliği ve aracın uzunca bir süre iyi durumda kullanılmasını da temin etmektedir. Uzun ve her türlü parça değişimlerini ve hatta araç değişimini öngören garantiler tercih edilmelidir. Bir araç için en iyi garanti tanınmış ve güvenilen bir üretici

tarafından yapılmış olanıdır. Üretici aracın tasarım ve işçiliğinden, satıcı ürünü iyi durumda ve doğru fiyatta satmaktan sorumludur. Alıcı aracın kullanım kılavuzunu dikkatli okumalı, hangi amaç için yapılmışsa aracı o iş için kullanarak firma tarafından önerilen şekilde bakımını yapmalı ya da yaptırmalıdır.

➤ **Yedek parça**

Bir araç satın alırken yedek parçasının piyasada bulunup bulunmadığına da dikkat edilmesi gerekir. Yedek parçası bulunmayan araçlar satın alınmamalıdır. Özellikle piyasadaki kaldırılması düşünülen bazı ürünlere belli dönemlerde uygulanan indirimlerden faydalanmak için alınan araç gereçlerin yedek parçalarının da zaman içerisinde piyasadaki kalkacağı düşünülerek uzun süre kullanılacak araçlarda bu faktörler dikkate alınmalıdır.

➤ **Emniyet**

Araçlar üzerinde dikkatle durulması gereken bir özellik de aracın emniyetli ya da güvenilir olmasıdır. Bunun için araç piyasaya sürülmeden önce bir ilgili kurumun denetiminden geçirilmelidir. Örneğin, Türkiye’de TSE (Türk Standartları Enstitüsü) damgasının bulunması önemli bir tercih sebebidir. Çünkü TSE belgesinin bulunması, bir aracın asgari bazı özellikler ve emniyet bakımından gerekli testlerden geçtiğini, gerek yapı gerekse kullanılabilirlik bakımından Türk Standartlarına uygun bir araç olduğunu gösterir. TSE damgalı araç, bu damgayı alırken ve aldıktan sonra sürekli TSE’nin denetimi altında olur.

➤ **Fiyat**

Bugün piyasada aynı işleri yapan çok çeşitli araçlar vardır. Bunlar fiyat ve özellik bakımından çeşitlilik arz eder. Aracın fiyatı, karmaşıklık ve ilaveler arttıkça yükselir. Bunlar arasında iyi seçim yapabilmek için aynı işi yapan çeşitli araçların özellikle fiyatlarının tercih faktörü olarak incelenmesi gerekir. Her zaman pahalı ürünün kaliteli ve güvenilir olmayacağı göz önünde bulundurulmalı, bazen kalite özelliklerine sahip ucuz ürünler üzerinde düşünülmemelidir. Toplu alımlarda farklı fiyat seçenekleri değerlendirilmelidir.

➤ **Bakım ve onarım servisi**

Kullanılan araçların zaman zaman onarılması, bakımı ve belirli bir süre sonra yerine yenilerinin alınması gerekebilir. Bu bakımdan sağlam araç almak kadar aracın nasıl kullanıldığını bilmek de önemlidir. Satın alma sırasında aracın servis ve bakım ağının yaygınlığı da önemlidir.

➤ **Ambalaj**

Temizlik malzemelerinin ya da kimyasallarının seçiminde dikkate alınması gereken bir faktördür. Deterjanın ya da jelin bulunduğu ambalaj onun görüntüsünü tamamlarken kullanım kolaylığı sağlayacak şekilde tasarlanmış olmalıdır. Beş ya da on kiloluk bidonlar şeklinde düzenlenen ürünlerin ayrıca günlük kullanıma uygun küçük ambalajlarının da tüketicilere sunulması gerekir. Ürün ambalajında üzerinde durulması gereken bir başka konu, ölçek sorununun da giderilmiş olmasıdır. Deterjan kapaklarının bir ölçek (15–20 g) olarak düzenlenmesi cam ve mobilya parlaticıların sprey ağızlı olması, çamaşır ölçek kaplarının ambalaj içerisinde sunulması kullanıcılara önemli kolaylıklar sağlamaktadır.

➤ **Kalite**

Satın almada üzerinde durulması gereken diğer önemli bir konu tercih edilen temizlik araç ya da malzemesinin kalitesidir. Kalite, bir üründe beklenen ya da müşteri tatminini sağlayan amaca uygunluk olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde ürünlerin kalite kontrolleri, standartlarla kontrol altına alınmıştır. Bu standartlar ise yine ilgili kurumlar tarafından onaylanarak hizmete sunulmaktadır. Örneğin, TSE ya da ISO standart oluşturan kurumlardan bazılarıdır. Kalite özellikleri amaca göre değişiklik göstereceğinden her ürünün farklı kalite standartları olacaktır. Bunları satın alan kişiler tarafından bilinmesi ürünlerin tercih edilmesini kolaylaştıracaktır.

➤ **Gerecin içeriği**

Bu özellik, temizlik kimyasalları ile ilgili olarak dikkate alınmalıdır. Deterjanların ya da temizlik amaçlı maddelerin içeriklerinin bilinmesi ve ona göre tercih edilmesi yine amaca göre tercih yapılmasında önemli olacaktır. Örneğin, asidik kirlerin temizlenmesi için asidik özellikli temizlik maddeleri tercih edilir. Benzer durum, otomatik çamaşır yıkama makinelerinde kullanılan deterjanların içeriğinde köpük düzenleyici maddenin olmasında da görülmektedir.

2.3. Temizlik Araçlarının Kullanımında Dikkat Edilecek Noktalar

Temizlik işlerinin yürütülmesi amacıyla kullanılan araçların doğru ve amacına uygun kullanımı temizliğin etkinliğini artıracaktır. Bu nedenle bu araçların kullanımı sırasında bazı konulara dikkat edilmesi gerekir. Bunlar:

- Sorunlu ya da arızalı makine, araç gereçler kullanılmamalıdır.
- Kullanımı bilinmeyen araç gereçler tercih edilmelidir.
- Araç gereçler kullanma eğitimi alındıktan sonra talimatlara uygun olarak kullanılmalıdır.
- Elektrikli araçları kullanılmadan önce ve sonra prizler kontrol edilmelidir.
- Elektrik süpürgesinin filtresinin 2/3'ünden fazlasını doldurmamak gerekir. Filtresi kontrol edilmeli ve iş bittikten sonra temizlenmelidir.
- Temizlik araçlarının kullanım sırasında çalışması durduysa bir problem var demektir. Hemen arızalı etiketi yapıştırılıp bir raporla ilgili kişi ya da servise bildirilmelidir.
- Temizlik araç gereçlerinin kordonlarının zarar görmesine izin verilmemelidir. Sivri köşelere sıkıştığında çekilmemelidir.
- Elektrikli aletlerin fişleri prizden çekilmeden önce alet kapatılmalıdır. Prizden çekerken fişten tutarak çekilmeli, kablodan asılarak çekilmemelidir.
- Renk kodlama sistemi kurularak temizlenen mekânlardaki temizlik araç gereçlerinin neden olduğu çapraz bulaşma en aza indirilmelidir.

Renkler	Mekânlar
Mavi	Ofis mekânları, koridorlar, resepsiyon bölgeleri, merdivenler, sınıflar, toplantı salonları vb. tüm yüzeyler ve tesisatları dâhil olmak üzere
Kırmızı	Tuvaletler, personel tuvaletleri, umumi tuvaletler, özürllüler tuvaleti, bebek bakım odaları vb. tüm yüzeyler ve tesisat dâhil olmak üzere
Sarı	Banyo bölümleri, küvetler, duşlar, duş blokları, soyunma odaları, saunalar, hamamlar vb. tüm yüzeyler ve tesisat dâhil olmak üzere
Yeşil	Mutfaklar, gıda pazarlama bölümleri, yıkama bölümleri, kantinler, gıda hazırlama bölümleri, yıkama bölümleri, kantinler, restoran salonları, gıda satış ve teşhir mekânları vb. tüm yüzeyler ve tesisat dâhil olmak üzere

Tablo 2.4: Renk kodlaması

Temizlik esnasında kullanılan malzemelerin temizliği ve bakımı büyük önem taşımaktadır. Temizlik yapan kişinin sağlığını tehdit etmemek ve temizlik boyunca hijyen ortamını muhafaza etmek için eldiven kullanımı tavsiye edilmektedir. Ancak kirliliğin eldivenler aracılığıyla da bulaşabileceği unutulmamalıdır. Eldivenlerle kirli yüzeylere doğrudan temas edilmemelidir; bez, fırça, mop yardımıyla temizlik işlemi yapılmalıdır. Her temizlik sonrasında bu bezler deterjanla yıkanıp kurulandıktan sonra saklanmalıdır. Gözenekleri nedeniyle temizlenmeleri zor olan süngerler bez yerine kullanılmamalıdır. Özellikle zeminleri temizlemek için kullanılan paspaslar eskidiklerinde değiştirilmelidir. Temizlik fırçaları esnek, sağlam, ısıya dayanıklı olmalı, işlevlerini kayb ettikleri vakit yenilenmelidir.

UYGULAMA FAALİYETİ

Evde kullanılan temizlik araçlarını, kullanılabilecekleri yüzeylere göre gruplandırarak uyarıcı bir pano hazırlayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Temizlik araçlarının özelliklerini araştırınız.	➤ Piyasada temizlik araçları satan mağazalara gidebilirsiniz. İnternette araştırabilirsiniz. ➤ Temizlik şirketlerine gidebilirsiniz.
➤ Evde temizlik yapılabilecek yüzeyleri ve özelliklerini araştırınız.	➤ Piyasada temizlik araçları satan mağazalar gidebilirsiniz. İnternette araştırabilirsiniz. ➤ Temizlik şirketlerine gidebilirsiniz.
➤ Taslak pano için çalışma yapınız.	➤ Edindiğiniz dokümanlara göre panonuzun büyüklüğünü, şeklini vb.ni seçebilirsiniz. ➤ Kullanılan yüzeylere göre temizlikte kullanılan araçları gruplandırabilirsiniz.
➤ Gruplandığı temizlik araçlarını yerleştiriniz.	➤ Grupları farklı renklerdeki eliş kâğıtlarıyla renklendirebilirsiniz. ➤ Titiz ve temiz çalışmaya dikkat edebilirsiniz.
➤ Temizlik araçları ile uygulanacakları yüzeyleri ilişkilendirerek uyarıcı panonuzu hazırlayınız.	➤ Panonuzu resimlerle ve şekillerle dikkat çekici hâle getirebilirsiniz.
➤ Panonuzu asınız.	➤ Görünen bir yer olmasını tercih edebilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcükleri yazınız.

1. Bir temizlik aracını seçerken kullanım kolaylığı, temizleme ve bakım kolaylığı, garanti, ..., emniyet, fiyat, bakım ve onarım servisi, kalitesi göz önünde bulundurulmalıdır.
2. Araç üzerinde temizliği ..... ve ..... girintilerin bulunmaması gerekir.
3. Bir araç satın alırken ..... belgesinin mutlaka olması gerekir.
4. Temizlikte kullanılan araçlar .....ve..... temizlik araçları olmak üzere ikiye ayrılır.
5. Beton, mozaik, taş, mermer vb. yerlerin temizliğinde fazla suların çekilmesi amacıyla ..... kullanılır.
6. Temizlik araçlarından biri olan süpürgeler piyasada , ... ve ..... olmak üzere iki gruba ayrılır.
7. Geniş mekânların ve çok kirli alanların temizliğinde ..... den yararlanır.
8. Süngerler ....., ..., halı, duvar gibi yerlerin temizliğinde kullanılmaktadır.
9. Temizlik araçları kullanılmadan önce mutlaka ..... okunmalıdır.
10. .... ya da arızalı makine ve araçlar kullanılmamalıdır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Uygulamalı Test”e geçiniz.

UYGULAMALI TEST

Piyasa araştırması yaparak elektrik süpürgesi seçerken dikkat edilmesi gereken noktaları listeleyiniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Uygulamalı test sonunda aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadıklarınız için **Hayır** kutucuklarına (X) işareti koyarak öğrendiklerinizi kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Elektrik süpürgesi satan mağazaları tespit ettiniz mi?		
2. Farklı elektrik süpürgelerini incelediniz mi?		
3. Kullanım kolaylığı yönünden incelediniz mi?		
4. Temizleme ve bakım kolaylığı açısından incelediniz mi?		
5. Garanti belgesini incelediniz mi?		
6. Yedek parçasının olup olmadığını incelediniz mi?		
7. Emniyet sisteminin olup olmadığını incelediniz mi?		
8. Fiyatı ile kalitesinin uygun olup olmadığını incelediniz mi?		
9. Bakım ve onarım servisinin olup olmadığını ve servisinin yaygınlığını incelediniz mi?		
10. TSE ve ISO standartlarına uygun olup olmadığını incelediniz mi?		
11. En uygun elektrik süpürgesini seçtiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

Temizlik yapılacak yüzeyin özelliğine uygun temizlik gereçlerini kullanabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Temizlik gereçlerini araştırınız.
- Temizlik gereçlerini gruplandırınız.
- Temizlik gereçlerini kullandıkları yüzeylere göre gruplandırarak listeleyiniz.

3. TEMİZLİKTE KULLANILAN GEREÇLER

Kirliliği meydana getiren etkenleri ortadan kaldırmakta kullanılan basit bir kıl fırçadan en gelişmiş teknoloji ürünü fırçalama, süpürme, yıkama, vakumlama yeteneğine sahip makinelere çeşitli aletler ve temizlik kimyasalları temizlik malzemeleri kapsamında yer alır. Temizlik işlerinin başarısı iyi seçilmiş, kullanılış amacına uygun araç gereçlerin kullanımına bağlıdır. Temizlik gereçlerinin doğru seçilmiş olması kullanan kişiye daha az zaman ve enerji harcatır.

Bu gereçlerin özellikleri, nerelerde kullanılacağına ve amaçlarına göre değişmektedir. Uygun temizlik gereçlerinin seçilmesi, temizlik araçları ve kimyasallarının özelliklerinin bilinmesi ile mümkündür. Dolayısıyla temizlik gereçlerinin amaçlarının ve kullanım koşullarının bilinmesi hasar ve kazaları önlemenin yanında temizlenen yerin ömrünü uzatır ve temizlik işini kolaylaştırır. Bu önemine bağlı olarak işletmelerde ilgili hizmetlerin yerine getirilmesinde kullanılan gereçlerin bilinmesi, doğru kullanılması oldukça önemlidir.

Temizlik gereçleri; temizlik araçları ve temizlik maddeleri (kimyasalları) şeklinde iki temel grupta toplandığından konu bu iki başlık çerçevesinde ele alınmalıdır. Temizlik hizmetlerinin yürütülmesinde çeşitli araçlar yanında bazı kimyasal maddelerden yararlanılmaktadır. Özellikle kirlerin çözdürülmesi ve yüzeyler üzerindeki etkisinin ortadan kaldırılmasında önemli olan bu maddeler, kir grubu ve yüzeyin türüne göre farklılık göstermektedir. Temizlik amacıyla kullanılan su, deterjan, ağartıcı, yardımcı yıkama maddesi gibi çeşitli gruplar adı altında toplanabilen birçok temizlik maddesi bulunmaktadır.

3.1. Temizlik Gereçlerinin Sınıflandırılması

Temizlik gereçleri kullanıldıkları yüzeylerin özelliklerine ve kullanım amaçlarına göre farklılık gösterir. Bunlar basitçe şu şekilde gruplandırılabilir:

- Temel temizlik maddeleri
- Genel temizlik maddeleri
- Nötr temizlik maddeleri
- Ovma maddeleri
- Dezenfektanlar (sanitasyon temizlik maddeleri)
- Cam, ayna temizleme maddeleri
- Tıkanmış boru açma maddeleri
- Yumuşak dokulu yüzeyleri temizleme maddeleri
- Kireç çözücüler
- Leke çözücüler
- Cilalar ve cila bakım maddeleri
- Özel temizlik maddeleri
- Diğer temizlik maddeleri

3.1.1. Temel Temizlik Gereçleri

Yüzeydeki kiri ve eskimiş cilayı sökmede kullanılan maddelerdir. Yüksek kalitede, son derece güçlü temizlik maddeleridir. Dikkatli kullanım gerektirir. Kullanma kılavuzuna uygun kullanılmalıdır. Sıvı olduklarından yüzeyleri çizmez, matlaştırır, parlaklık kazandırır. Aside dayanıklı yüzeylerde kullanılmalıdır. Taş, mozaik, fayans, mermer vb. sert zeminlerde (ahşap hariç) yoğunlaşmış kirlerin temizliğinde ve cilanın yüzeyden çıkarılmasında kullanılır. Suya konulacağı zaman ölçü kabı kullanılmalıdır. Ölçsüz kullanma hiçbir zaman ekonomik olmaz. Kullanım miktarı, yüzeyin kirlilik derecesine göre ayarlanmalıdır.

- Su

Su, bilinen en genel temizlik maddesidir. Eritici ve çözücüdür. Ancak tek başına kullanıldığında iyi sonuç vermez. Çünkü suyun yüzey gerilimi çok fazladır. Suyun kimyasal yapısı, molekülleri arasında bir çekim kuvveti doğurmaktadır. Bu kuvvet, suyun yüzey üzerinde dağılmadan küresel bir şekilde durmasını sağlamaktadır. Buna suyun “yüzey gerilimi” denilmektedir. Yüzey gerilimi, suyun yüzeyinin küçük bir kısmına temas etmesine, dolayısıyla ıslanmanın az olmasına neden olur. Bu sorunu gidermek için suya “yüzey aktif maddeler” eklenmektedir. Bu nedenle suyun esas etkisi, kiri eriterek ortamdaki kaldırmak ve sıvı içerisinde süspansiyon hâlinde tutmaktır. Su, herhangi bir yüzey üzerindeki toz zerreciklerini kolaylıkla eritir, gevşetir ve çözer. Bu işlemlerde yumuşak su, sert sudan daha iyi bir çözücü olduğundan etkisi de fazladır. Pek çok kir için de sıcak su, soğuk sudan daha iyi bir eriticidir. Sıcak sular sterilize etme özelliğine sahiptir. Su ağaç, gibi yüzeylere zarar verebilir. Ayrıca bazı kumaşların rengini soldurabilir.

Su, en önemli yıkama gerecidir. Tek başına çok etkili bir temizleyici olmamakla birlikte bazı hafif kirler su ile çıkarılabilmektedir. Bir yüzeydeki bakterilerin % 4'ünü tek başına giderebildiği bilinmektedir. Suda kalsiyum ve magnezyum tuzları bulunur. Su, bu tuzlardan fazla miktarda içeriyorsa sert sudur. Sert sular özelliğine göre ikiye ayrılır. Kalsiyum ve magnezyum bikarbonat tuzlarından ileri gelen sertliğe geçici sertlik denir. Geçici sertlik 60 °C sıcaklığın üzerindeki sularda giderilebilir. Kalsiyum ve magnezyum sülfat ve klorürle oluşturduğu tuzlardan ileri gelen sertliğe kalıcı sertlik denir. Bazı sabun ve deterjanlar sert su ile karıştırıldığı zaman uygun kullanılmaz. Temizlik maddelerini suya katmadan önce suyu yumuşatmak için kimyasal yöntemler kullanılır. Sertlik, kalsiyum sülfat ve kalsiyum klorürden ileri geliyorsa pratikte soda ilavesiyle bu giderilebilir. Magnezyum sülfat ve magnezyum klorürden ileri gelen sertlik, sodyum hidroksit gibi alkalilerle büyük tesislerde kimyasal uygulamalarla giderilebilir. Bu amaçla boraks ve trisodyum fosfat gibi alkaliler de kullanılır.

Temizlikte suyun sertliği oldukça önemlidir. Sert sular, deterjanın etkinliğini azaltarak daha fazla deterjan kullanımı gerektirmesi, çamaşırların yıpratılması ve makinelerde kireç birikimi ve enerji kaybına yol açması nedenlerinden dolayı genel bir maliyet artışı yaratmaktadır. Yıkamadaki bu tür olumsuz etkiler genellikle 10–15 temizlikten sonra görülmeye başlanmaktadır.

Resim 3.1: Temel temizlik maddesi su

Sert suların olumsuzlukları, yıkama maddesi içerisindeki yüzey aktif maddelerin kaybına neden olur. Yüzeyin su ve nem çekme özelliği azalır, ışık ve hava geçirgenliği azalır, sertleşir, keçeleşir, Rengi grileşir ya da kirli bir renge dönüşür, Yağ, kir ve boyar madde lekeleri sabitleştirir, kireçlenen yüzeyler ancak özel asidik madde ile temizlenebilir. Bu durumda nahış bir koku yayar. Tüm bunların neticesinde yüzeyler hızla yıpranır, daha fazla yıkama maddesi kullanılması gerekir ve deterjanın köpürmesini engeller.

Su kalitesi, içinde bulunan yabancı maddelerin miktarı ve cinsine göre değişiklik göstermektedir. Bu maddelerin yıkama açısından en önemli olanları su sertliğini oluşturan “kalsiyum ve magnezyum tuzları” ile sararma gibi lekeler neden olan demir ve mangandır. Yıkama suyunda demir, mangan, bakır gibi ağır metal iyonlarının bulunmaması ideal olmakla birlikte zararsız olabilecek azami miktarlar; demir için 0,05 ppm, mangan için 0,1 ppm'dir. Bu iyonlar, çamaşırların sararması, ağartıcının etkisini oldukça fazla artırarak

Çamaşırların zarar görmesine neden olur. Demir ve mangan iyonlarının olumsuz etkisini önlemek için oksidasyon, süzme gibi işlemler tavsiye edilmektedir.

İyi bir temizleme suyunda bulunması gereken özellikler: Renksiz ve berrak, kokusuz, tortusuz, yumuşak, bikarbonat sertliği düşük, 0,05 ppm'den fazla mangan içermeyen PH 7 civarında bakteriyolojik açıdan temiz olmasıdır.

Temizlikte suyun sertliği kadar alkalitesi de önemlidir. Bilindiği gibi su, artı yüklü hidrojen (H+) ve eksi yüklü (OH-) hidroksil iyonlarının birleşmesinden meydana gelir. Suyun bulunduğu ortamda bu iki cins iyon miktarı birbirine eşit ise artı ve eksi iyonların birbirini dengelemesi durumuna nötr denir. Suya herhangi bir kimyasal madde ilave edilir ve bunun etkisiyle ortamdaki hidrojen iyonlarının sayısı artarsa bu ortama asidik denir. Buna karşılık suya ilave edilen kimyasal madde, hidroksil iyonlarını artırır ise bu ortama da alkali denir. Buna bağlı olarak suda hidrojen iyonlarını arttıran maddelere asidik, hidroksil iyonlarını arttıran maddelere de alkali madde denir.

Bir ortamın ne derece alkali veya asidik olduğu pH metre denilen hidrojen iyonu miktarını ölçen bir cihaz ya da hidrojen iyonuna bağlı olarak renk değiştiren turnusol kâğıdı ile ölçülür. pH metre 1 ile 14 arasında değişen bir ölçektir. pH 1 ile 7 arasında ortam asidik, 7 olduğunda nötr, 7 ile 14 arasında ise alkali olarak kabul edilir. Asit ve alkaliler kendi içlerinde kuvvetli ve zayıf olarak gruplandırılır. Kuvvetli asitler genellikle anorganik (mineral bazlı) asitlerdir. Kuvvetli asitlerin pH değeri 1-2 arasında olup son derece yakıcıdır. Örneğin, tuz ruhu ve kezzap gibidir. Zayıf asitler ise genellikle organik asitlerdir ve çamaşır temizliğinde, leke çıkarmada ve grileşmeleri gidermede kullanılır. Alkalilerin de kuvvetlileri yakıcı ve deriyi tahriş edici özellik gösterir. Zayıf alkaliler ise yıkama maddelerinde ve yıkama ortamına alkali sağlamada kullanılır. Sodyum hidroksit, soda en çok kullanılan alkalilerdir. Asit ve alkali çözeltisi eş değerde ise reaksiyon sonucu tuz ve su oluşur ve buna nötralize işlemi denir.

➤ **Sabun**

20. yy'ın ortalarına kadar sabun, en önemli yüzey aktif maddesi olmuştur. Bitkisel ve hayvansal yağlarla mumların, reçinelerin ve asitlerin veya bunların karışımının inorganik ve organik alkalilerle reaksiyonu sonucu elde edilen en eski temizlik ürünüdür. Sabunlar anyonik yüzey aktiftir. Sabunlar yağ asitlerinin sodyum ve potasyum tuzlarıdır ve özelliğini içindeki yağ oranı ve türü belirlemektedir. Örneğin, birinci sınıf sabunda % 60 oranında yağ asidi olmalıdır. Yumuşak ve bol köpüklü olan zeytinyağı sabunu cilt için uygundur fakat temizlikte kullanmada daha az etkilidir. Sabun asitli çözeltelerde kullanılmamalıdır. Sert ve soğuk sularda etkisinin oldukça azalması, yüzeyinde ince bir kireç tabakası bırakması ve zor durulanması sabunun dezavantajlarıdır. Çamaşır temizliğinde kullanılan toz ve kalıp hâlindeki sabunlar, bazı lekelerin çıkarılması, bebek çamaşırları ve hassas elyafların yıkanmasında tercih edilmektedir.

Sabunlar fiziksel yapı bakımından katı, sıvı, toz ve krem hâlinde olabilir. Katı ve değişik şekilde olanlar el ve vücut temizliğinde, krem hâlinde olanlar ince, narin kumaşlarda, toz hâlinde olanlara yünlü ve yumuşak kumaşları yıkamada kullanılır. Toz sabunlar, çabuk köpük elde etmede büyük kolaylık sağladığı hâlde, kalıp ve sıvı sabunlara göre daha

ucuzdur. Krem sabunlar (arap sabunu-potasyum sabunu) taş, tahta ve mermer gibi yüzeylerin temizliğinde son derece etkilidir.

İyi bir sabun, düzgün ve serttir. Kesildiği zaman içi parlaktır. Sabunlara bazı özellikler kazandırmak amacıyla sağlığa zararlı olmayan ve sınıflamalarda belirtilen oranları aşmamak koşuluyla yararlı sentetik maddeler katılabilir.

Resim 3.2: Sabun çeşitleri

3.1.2. Genel Temizlik Gereçleri

Her türlü sert yüzeylerin temizliğinde kullanılan maddelerdir. Banyo, lavabo, küvet, fayans, cam, ayna ve kapı gibi yüzeylerin temizliğinde kullanılır. Banyo temizliğinde sulandırılmadan zemine uygulanırken cam, ayna ve kapı temizliğinde uygun oranda sulandırılarak kullanılır. Asitli olmadıkları zaman yüzeye zarar vermezler ancak iyi durulamak gerektirir. Bazı yüzeylerde asitli olanların kullanılması gerekebilir. Kullanma talimatlarına uygun şekilde kullanılmalıdır. Temizlenen yere, içine konulan kokulu maddeler sebebiyle hoş bir koku verir. Belli başlı genel temizlik gereçleri şunlardır:

➤ Sentetik deterjanlar

Temizlikte kullanılan temel kimyasal deterjandır. Deterjan, sabuna göre daha üstün bir yıkama maddesidir. Kirleri ortamdaki uzaklaştırmak, çamaşırın temizlik sonrası kullanımında bazı iyileştirmeler yapabilmek için deterjanlar çeşitli yüzey aktif maddeler, organik ve inorganik kimyasal maddelerden oluşmaktadır. Yıkama üzerinde ayrı ayrı etkileri olan bu maddeler, bir araya gelerek sinerjik bir etki yaratmaktadır.

Sentetik deterjanlar bir doku ve yüzey üzerindeki kirlerin çıkarılması için kullanılır. Çok hafif kir genellikle yüzeyin suyla yıkanmasıyla çıkabilir. Fakat daha ağır kirler de bir temizlik maddesine gereksinim duyulabilir. Sentetik deterjanlar, Türk Standartları Enstitüsü'nün belirlediği norma göre genel temizlik işlerinde kullanılan, içerisinde esas temizleyici olarak alkali sülfat ve alkilarilsülfatan tipindeki anyonik yüzey aktif maddeleriyle

temizleme işlemlerine yardımcı diğer maddeler bulunan toz, granül, yumuşak kıvamlı ve sıvı maddelerdir.

Sentetik deterjanlar gerek sert sulardaki kalsiyum ve magnezyum tuzlarıyla reaksiyona girmediklerinden gerekse kirleri ve yağları süspansiyon hâlinde tutmada etkili olduklarından temizleyici olarak sabundan daha üstündür. Sentetik deterjanları, sudaki çözeltilerinde gösterdikleri kimyasal reaksiyona göre; anyonik, katyonik, noniyonik ve amfoterik olmak üzere dört grupta toplamak mümkündür.

Dünyada imal edilen sentetik deterjanların yarısı anyoniktir. Türkiye’de de imal edilenlerin çoğunluğu anyoniktir. Bunların pH’ları yüksek olduğundan deriyi hatta esası bitkisel yağ olan muşamba gibi maddeleri kurutur ve tahrip edebilir. Katyonik sentetik deterjanlar ise deriyi anyonik olanlara göre daha az tahriş eder ve kuvvetli dezenfektanlardır. Pozitif yük taşır, kir çıkarmanın yanı sıra yumuşatıcıların esas maddesini oluşturur. Mikrop öldürücüdür. Noniyonik maddeler elektrik yükü taşımaz ve suda tamamen çözünür. Sert sulardan diğerlerine oranla daha az etkilenir ve özellikle yağları çıkarmada çok etkilidir. Amfoterik maddeler ise ikili yapıları nedeniyle anyonikler gibi alkali ortamda, katyonikler gibi asit ortamda bulunur. Temizleme ve antimikrobik etkileri yanında cilde uygunluğunun da iyi bir özellik olmasına rağmen temizlik maddelerinde pek kullanılmaz.

Sentetik deterjanların temizleme gücü dolgu maddelerine bağlıdır. Sentetik deterjanlara temizleme gücünü artırıcı maddeler eklenebilir. Bir sentetik deterjanın çok fazla köpürmesi inancın tersine onun daha iyi temizleme performasyonuna sahip olduğu anlamına gelmez. Diğer taraftan köpük stabilizelerinin fazla kullanılması sonucu köpük kesilmemesi olduğundan hem temizleme işlemi zorlaşır hem de bu durum sentetik deterjanlı atık suların karıştığı su kaynaklarının kirlenmesine, araçların köpükle tıkanarak bozulmalarına yol açar. Bu nedenle sentetik deterjanlara temizleme gücünü etkilemeyen, köpük miktarını azaltıcı veya dengeleyici tripolifosfat gibi maddeler katılmaktadır. Fakat fosfatlı deterjanlar çok fazla kullanılırsa atık suların karıştığı nehir ve göllerdeki bitki florasının dengesi bozulmakta, bitkilerde aşırı gelişmeler olmaktadır.

Deterjan üretiminde kullanılan ve parçalanmayan ham maddeler yerine parçalanabilirliği yüksek olan maddeler kullanılması çalışmaları devam etmektedir. Bugün için anyonik maddelerin çeşitli kompozisyonlarını kullanmak en iyi çözüm yolu olarak görülmektedir. Deterjanların temel etkisi, sıvının havayla ya da başka bir sıvıyla olan değme yüzeylerindeki yüzeysel gerilimi azaltmasında görülür. Bu etki deterjanların emülsiyonlaştırıcı, ıslatıcı ve çözücü olmalarından kaynaklanmaktadır.

Resim 3.3: Deterjanlar

➤ **Asitler**

Asitler hem yararlı hem de en tehlikeli kimyasal maddeler arasında yer alır. Örneğin, derişik hidroklorik asit öldürücü bir zehirdir. Ancak mide öz suyunda bir miktar seyreltik hidroklorik asit bulunması sindirim işlemini kolaylaştırıcı etki yapmaktadır. Asit terimi, ekşi anlamındaki Latince bir sözcükten türetilmiştir. Çünkü bu bileşiklerin çoğunun tadı ekşidir. Bazı asitler ağır yanıklara yol açarken bazıları yalnızca ağrı verir. Örneğin karınca ve arı gibi böceklerin ya da ısırğan otu gibi bitkilerin salgıları ağrı verici asitlerdir. Bazı asitler öldürücü bir zehir olmasına karşın bazıları meyve asitleri gibi tadı ve kokusu hoş maddeler olabilir.

Gerek derişik yani sulandırılmamış asitlerin gerekse seyreltik asitlerin son derece dikkatli kullanılması gerekir. Örneğin, sülfürik ve hidroklorik asitlerin çok yakıcı ve kaşıncı etkileri olduğundan kullanımları sırasında cilde ve giysilere sıçramamasına dikkat edilmesi gerekir. Bu tür asitler temizlikte genellikle dezenfektan olarak kullanılır. Asit denilince sulu çözeltilerinde pozitif yüklü hidrojen (H⁺) iyonlarının oluşturduğu bazı maddeler anlaşılmalıdır. Temizlik işlerinde kullanılan asit sayısı azdır. Çünkü çoğu asitlerin yakıcı etkileri fazladır. Leke çıkarma, koku giderme ve mikroorganizmaları öldürmek amacıyla tuvalet temizliğinde, merdiven, alçı, çimento gibi yüzeylerin temizliğinde kullanılır. Mermer yüzeylere uygulandığında yüzeyler zarar görür. Kuvvetli asitler ellere ve bazı yüzeylere değdirilmemelidir. Diğer deterjanlarla birlikte kullanılmamalı ve karıştırılmamalıdır. Kullanırken zayıf asitler tercih edilmelidir. Uygulamada en çok kullanılan asetik, sitrik ve oksalik asitlerdir.

- Asetik asit: Bu amaçla sirkeden yararlanılır. Sirke hem koku giderir hem de bir miktar dezenfektandır.
- Sitrik asit: Bu amaçla limon suyundan yararlanılır. Sirkenin özelliklerine sahiptir.
- Oksalik asit: Kristaller hâindedir. Pas lekesinin giderilmesinde çok etkindir. Ancak suyla temas ettikten sonra çıkan buharlar için dikkatli olmak gerekir.

➤ **Alkaliler**

Kuvvetli yüzey sıvı temizleyicilerdir. Yağlı kirle kolayca birleşerek kiri çözmede oldukça etkilidir. Böylece temizlik için gerekli insan gücü ve mekanik gücü azaltır. Sabun ve diğer aktif yüzey temizleyicilerinin daha iyi performans göstermesini sağlar. Eldiven ve maske kullanmak sağlık açısından gereklidir. Amonyak, karbonat, boraks ve soda alkali çeşitleridir.

➤ **Ağartıcılar**

Temizleyicilerle kirlerin çıkarılması ve ağartma maddeleri ile lekelerin giderilmesi (beyazlatma) olmak üzere çamaşır yıkamada iki amaç vardır. Çamaşırları genel olarak ağartmak ve birçok leke türünü beyazlatarak görünmez hâle getirmek ve çamaşırlarda dezenfeksiyon sağlamak için ağartıcılar kullanılmaktadır. Ağartıcılar ev tipi deterjanların bileşiminde bulunurken endüstriyel amaçlı deterjanlara genellikle ilave edilmez ve ayrı olarak kullanılır.

Ağartıcılar, çamaşırlar üzerindeki boyar maddeleri çözerek lekeleri ve kirleri uzaklaştırır. Ancak ağartmanın hiçbir zaman iyi bir temizlemenin yerini tutmadığı unutulmamalıdır. Dikkatli kullanılmayan ağartıcılar, çamaşırları yıpratarak ömrünü kısaltabilmektedir. Ağartıcıların çamaşırlara verdiği hasarların giderilmesi mümkün olmamaktadır. Ağartıcılar, klorlu ve oksijenli olmak üzere ikiye ayrılır. En çok kullanılan klorlu ağartıcı sodyum hipoklorittir. Su ile temas ettiğinde aktif klor açığa çıkar ve ağartma gerçekleşir. Ancak bazı yüzeylerde kirleri çıkarmada beklenen sonucu vermeyebilir. Suda çözülmüş olan mineraller klor ile reaksiyona girip yüzeyi sarartabilir.

Lekenin kaynağına göre ağartma yerinde değişik bir görünüme yol açabilir. İyi bir koku gidericidir. Yüksek konsantrasyonda kullanılırsa etkin bir mikrop öldürücüdür. Ağartma amacıyla % 2–3, dezenfektan amacıyla ise % 5-6'lık çözeltiler kullanılır. Ağartıcılar klorlu ve oksijenli olmak üzere piyasada iki şekilde bulunmaktadır.

3.1.3. Ovma Maddeleri

➤ **Klorlu ovma maddeleri**

Yüzeylerdeki kirleri ovma yoluyla temizleyen maddelerdir. Banyo, lavabo, küvet, fayans gibi yüzeylerin temizliğinde kullanılır. Ovma maddelerinin aktif maddesi klor olduğu için kirleri yok ederken aynı zamanda ağartır ve dezenfekte eder. Toz ovma maddelerinin yüzeyleri çizme tehlikesi de vardır. İçinde suda erimeyen maddelerin bulunması, lavabo giderlerinde birikerek tıkanıklıklara yol açtığından fazla tercih edilmemektedir. Çok kirli olmayan yüzeylerde sıvı temizlik maddeler kullanılmalı, istenilen beyazlık elde edilmemişse klorlu (çamaşır suyu) bileşiğe başvurulmalıdır.

➤ **Mineralli sıvı temizleme maddesi**

Bileşimindeki amonyak mineraller sayesinde kolayca çözülüp yüzeylerdeki kir ve yağları çizmeden temizler ve parlatır. Kullanıldığı yerler; mekanik ovma tozlarının kullanılması hâlinde bozulacak hassas yüzeylerde, cam eşyalarda, mermer, banyo ve mutfakta bulunan tüm yüzeylerde (eviye, fırın ve musluk), porselen eşyalarda, paslanmaz

çelik, formika ve emaye yüzeylerde kullanılır. Mineralli sıvı temizlik maddesini sulandırmaya gerek yoktur. Doğrudan doğruya nemli bez veya fırçaya ya da yüzeye dökülerek kullanılır. Ovulan yüzey, daha sonra su ile durulanıp parlaması için kurulanmalıdır. Mineralli sıvı temizlik maddesi yüzeyde ilk defa kullanılıyorsa küçük bir yerde denendikten sonra kullanılmalıdır. Dikkat edilmesi gereken bazı kurallar; kısa süreli kullanıldığında cilde zarar vermez. Uzun süreli kullanımda ellere koruyucu eldiven giyilmelidir. Eldiven giyilmediği zaman eller bol su ile yıkanmalıdır. Çocukların erişemeyeceği yerde saklanmalıdır. Temizleme etkisinin azalmaması için ağzı sıkıca kapatılmalıdır.

Resim 3.4: Mineralli ovma maddesi

3.1.4. Nötr Temizlik Maddeleri

Cıvalı zeminlerin günlük bakım ve temizliğinde kullanılan maddelerdir. Cıvalı yüzeyler her türlü temizlik gereci ile temizlenemez. Özellikle asitli maddeler cıvaların çıkmasına veya matlaşmasına neden olur. Bunun için cıvalı yüzeylerin bakımında asitli ve bazlı maddeler kullanılmamalı; asit, baz içermeyen nötr maddeler kullanılmalıdır.

3.1.5. Dezenfektanlar

Dezenfeksiyon, yüzeydeki mikro organizmaların öldürülmesi veya engellenmesi işlemidir. Dezenfektanlar temizleme maddesi değildir. Temizleme işlemi sonunda kullanılır. Bunlar özel kimyasal solüsyonlardır. Halk arasında çamaşır suyu olarak bilinen klorlu ağartıcılar, beyazlatıcı ve mikrop öldürücü özelliği olan bir maddedir. Kireç kaymağı, javel suyu, labarak suyu, çamaşır sodası, tuz ruhu, sirke, sudkostik, amonyak birer dezenfektandır.

- Dezenfektanların kullanıldığı yüzeyler
  - Lavabo
  - Duş
  - Küvet
  - Tuvalet
  - Genel kullanıma açık alanlar

- Hasta odası
- Zeminler
- Giderler
- Yiyecek hazırlama alanları
- Yiyecek servis alanları

Resim 3.5: Sıvı dezenfektan

3.1.6. Cam ve Ayna Temizleme Maddeleri

Cam ve ayna temizliğinde kullanılan temizlik maddeleridir. Genel temizlik maddeleri uygun miktarda su ile karıştırıldığında cam yüzeylerin temizliğinde kullanılabilir. Ayrıca bu yüzeyler için hazırlanmış temizlik maddeleri de vardır. Bunlar; içinde bir miktar temizlik maddesi ve alkol bulunan bileşiklerdir. Alkol içerdikleri için uçucudur. Sadece temizlenecek yere püskürtülüp kuru temiz bezle silinir. Çok kirli cam ve aynaların temizliğinde kullanılmaz. Çünkü temizlik için çok kullanılması gerektiği gibi kirin daha çok yayılıp yapışmasına sebep olur.

Resim 3.6: Cam ve ayna temizleyiciler

3.1.7. Tıkanmış Boruları Açma Maddeleri

Su tesisatındaki tıkanmış boruları veya giderleri açan asitli maddedir. Su boruları ve giderlerde zamanla saç, sabun artığı gibi maddeler birleşerek tıkanmalara yol açar. Asitli maddeler, tıkanmış yerlere dökülerek tıkanıklığa sebep olan kalıntıları eriterek yok olmasını sağlar. Böylece tıkanıklık giderilmiş olur. Çok dikkatli kullanılmalıdır. Aksi hâlde hem kullanan için hem yüzey için zararlı olabilir. Sıvı olanların yanında toz olanlar da vardır. Toz olanlar tıkanmış yere boşaltıldıktan sonra üzerine kaynar su dökülerek açılması sağlanır. Son zamanlarda jel şeklindeki lavabo açıcılar piyasaya sürülmüştür. Jel açıcı, lavabo su ile dolu olsa bile kullanılabilir. Jel tıkayan maddeleri eriterek lavaboların açılmasını sağlar. Bu maddeler kullanılırken ciltle temas ettirilmemelidir. Bu maddeleri kullanırken eldiven ve maske kullanılmalıdır.

Resim 3.7: Lavabo ve gider açıcı

3.1.8. Yumuşak Dokulu Yüzeyleri Temizleme Maddeleri

Halı ve koltukların yıkanmasında kullanılan temizlik maddeleridir. Köpüğü ayarlı sıvıdır. Halı yıkama makinesi ile kullanıldığı gibi yüzeylerin el ile (mekanik) temizlenmesinde de kolaylık sağlar. Suda kolay çözüldüğü için leke, iz bırakmaz.

Resim 3.8: Halı ve koltuk temizleme maddeleri

3.1.9. Parlaticılar

Yüzeydeki yağ ve kirleri çizmeden temizler. Su lekelerini giderir. Eşya üzerinde oluşturduğu film tabakasıyla metal yüzeylerde devamlı parlaklık sağlar ve kirlenmeyi önler. Özellikle paslanmaz çelik, krom ve nikelden yapılmış yüzeylerde kullanılır. Cila ya da parlatma işlemi yapılırken yüzeyin temizlenmiş olmasına dikkat edilmelidir.

3.1.10. Kireç ve Pas Çözücüler

Genel temizlikte inşaat sonrası fayans üzerindeki kireçleri yok etmek; banyo, lavabo, küvet, fayans, batarya gibi sürekli su ile teması olan yerlerin çeşitli bölümlerinde biriken kireçleri temizlemek için güvenle kullanılır. Son derece etkilidir ve kireci derhal çözer. Suyu çok kireçli olan yerlerde ayda bir veya iki defa kullanılabilir. Aynı zamanda grileşmiş havlu, çarşaf gibi eşyaların üzerindeki kireci yıkama esnasında çözerek beyazlamasını sağlar. Suyla teması olan yüzeylerde bulunan metallerin meydana getirdiği pas lekelerini çıkarmakta güvenle kullanılır. Kireç ve pas çözücü kullanılırken eller korunmalı, cilde değmişse bol su ile yıkanmalı, kullanılan yerler derhal durulanmalıdır.

3.1.11. Temizlik Makineleri ile Kullanılan Gereçler

Yer cilaları bu gruptandır. Cilalı yüzeyler, her türlü temizlik maddeleri ile temizlenmez. Özellikle asitli maddeler cilaya zarar verir. Yüzeyin yapıldığı maddeye göre cilalama işlemi yapılmalıdır. Halı yıkama şampuanları; halı yıkama makinesi ile kullanılır.

Bu gereçler makineleriyle kullanıldığında etkili sonuç verir.

3.1.12. Leke Çözücüler

Çeşitli yüzeylerdeki lekelerin çıkarılması için hazırlanmış maddelerdir. Lekelerin hepsini aynı leke çıkarıcısı ile ya da aynı yöntemle çıkarmak mümkün değildir. Yüzeylerin temizlenmesinde oldukça sorun yaratan lekeler, uygun yöntemle çıkarılmazsa o yüzeyin bozulmasına sebep olur. Bunun için firmalar her yüzey ve leke için ayrı leke çıkarıcılar üretmekte, bu ürünlerin daha mükemmel olması için çalışmaktadır. Leke çıkarıcılar piyasada sıvı ve sprey hâlinde bulunur. Çok pahalı olan bu ürünlerin hangi lekeler için kullanıldığını ve kullanma talimatına uyulması gereksiz harcamanın önüne geçtiği gibi lekenin daha kolay çıkmasını da sağlar.

3.1.13. Cilalar ve Cila Bakım Maddeleri

Cila gerektiren yüzeylerin iyi bakım ve temizliği yapılmadığında cila yıpranarak görüntüyü bozar. Böyle durumlarda zeminde birikmiş, gözeneklerin içine yerleşmiş kirlerin temizlenmesi gerekir. Yüzeydeki kaba kirler temizlendikten sonra kovanın $\frac{3}{4}$ 'üne su, $\frac{1}{4}$ 'üne kir ve cila sökücü konularak bileşim paspasla yüzeye yayılır. Birkaç dakika sonra yüzey üzerindeki kiri ve aşınmış cilayı kabartarak yapışmış oldukları yüzeyden ayırır. Yüzey, böylece yeni cilaya hazırlanmış olur. Cila uygulanırken kir ve cila sökücü, daima cila makinesi ile temizlenmeli, kurumadan fırçalanmalı, kuruyarak eski cilanın yüzeye tekrar

---

yapışması önlenmelidir. Cila makinesi kullanmadan da uygulanan cilalar vardır. Bu işlem, uzmanıyla görüşülerek yapılmalıdır.

3.1.14. Özel Temizlik Gereçleri

Pirinç, bakır ve gümüş gibi yüzeylerin temizliğinde kullanılan, kirleri yok etmesinin yanında parlaklık kazandıran kimyasal maddelerdir. Piyasada çeşitli isimlerde satılır. Ovularak kullanılır. Bunun yanı sıra piyasada mobilya ve ahşap yüzeyler için temizleyiciler, deri temizleyicileri, çelik parlaticıları, cilasız parlak yüzeyler için özel temizleyiciler de bulunur.

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıda verilen kelimeler, bulmacada yatay–dikey, sağdan-sola, soldan-sağa ve çapraz olmak üzere değişik şekillerde yerleştirilmiştir. Bu kelimeleri bularak kalemle çerçeve içine alınız.

FIRÇA-SÜPÜRGE-DETERJAN-DEZENFEKTAN-TOZ-AĞARTICI
SABUN-MOP-ELDİVEN-CİLA-KOVA

I	A	B	C	N	E	V	İ	D	L	E	F	N
P	D	E	Z	E	N	F	E	K	T	A	N	A
R	E	E	N	U	B	A	S	K	O	V	A	R
F	T	B	T	I	R	T	A	J	Ş	A	P	Ğ
E	E	A	İ	C	İ	L	A	A	T	O	E	Ü
D	R	U	T	S	Ğ	M	Ç	E	M	İ	N	E
S	J	U	O	H	H	R	M	E	N	N	İ	U
Z	A	U	Z	E	I	C	I	T	R	A	Ğ	A
T	N	P	İ	F	V	M	U	T	O	R	K	S
O	I	R	S	Ü	P	Ü	R	G	E	T	U	I

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcükleri yazınız.

1. Her türlü ..... yüzeylerin temizliğinde genel temizlik maddeleri kullanılır.
2. Genel temizlik maddeleri ile banyo temizlenirken ..... zemine uygulanır.
3. Toz ovma maddelerinin yüzeyi ..... vardır.
4. Taş, fayans, mermer gibi yüzeylerin temizliğinde ..... maddeleri kullanılır.
5. Cam yüzeylerin temizliğinde kullanılan maddelerin içinde bir miktar..... bulunduğu için uçucudur.
6. Tıkanmış boruları açmak için kullanılan gereçlerin sıvı olanlarının yanında..... şeklinde olanları da vardır.
7. Kişisel güvenlik için tıkanmış boruları açarken eldiven ve ..... kullanılmalıdır.
8. Temizlik gereçleri kullandıktan hemen sonra ..... ile yıkamak gerekir.
9. Temizlik maddeleri asla ..... karıştırılmamalıdır.
10. Temizlik maddeleri kullanıldıktan hemen sonra ..... sıkıca kapatılmalıdır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Uygulamalı Test”e geçiniz.

UYGULAMALI TEST

Temizlik gereçlerinin özelliklerine uygun tanıtıcı etiket hazırlayınız.

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Uygulamalı test sonunda aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadıklarınız için **Hayır** kutucuklarına (X) işareti koyarak öğrendiklerinizi kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Temizlik gerecinin adını yazdınız mı?		
2. Temizlik gerecinin cinsini yazdınız mı?		
3. Temizlik gerecinin kullanıldığı yeri yazdınız mı?		
4. Temizlik gerecinin uygun saklama özelliğini yazdınız mı?		
5. Temizlik gerecinin kullanım şeklini yazdınız mı?		
6. Temizlik gerecinin kullanım tarifini yazdınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetlerini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise “Modül Değerlendirme”ye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

1. ( ) Çimento ve kumdan yapılan döşemeye beton denir.
2. ( ) Kireç duvarlar suyla yıkanabilir.
3. ( ) Yağlı boya duvarlar, suya ilave edilmiş deterjan veya sabunla silinebilir. Sıvı ovucularla lekeli ve kirli kısımlar ovulabilir. Fakat silindikten sonra hemen kurulanmalıdır.
4. ( ) Duvar kâğıtları özellikle ıslak zeminlerde kesinlikle kullanılmaz.
5. ( ) Halılar yünden, ipekten veya sentetik liflerden dokunan, kısa ve sık tüylü, desenli veya desensiz yaygılardır.
6. ( ) İpek halıların su ile silinerek temizliği yapılır.
7. ( ) Perdeler evi istenmeyen gün ışığından, soğuktan, tozdan koruyan, mahremiyeti sağlayan ve evin dekorunu tamamlayan eşyalardır.
8. ( ) Pamuklu mitil yorganın yıkanması özel sanayi tipi yıkama, sıkma ve kurutma makineleri ile yapılmalıdır.
9. ( ) Alışveriş yapmadan önce piyasada bulunan temizlik gereçlerini iyi tanımak gerekir.
10. ( ) Temel temizlik gereçleri kullanım talimatına uygun kullanılmalıdır.
11. ( ) Leke çözücüler her türlü lekeyi gidermede kullanılabilir.
12. ( ) Klorlu ovma maddeleri kirleri ovma yoluyla yok ettiği gibi dezenfekte de eder.
13. ( ) Temizlik gereçleri hiçbir zaman cilde zarar vermez.
14. ( ) Cilalı yüzeylerin temizliğinde asitli temizlik maddeleri kullanılmalıdır.
15. ( ) Çamaşır suyu halının tüylü kısımlarının temizliğinde kullanılır.
16. ( ) İlk kez kullanılan temizlik maddeleri küçük bir yerde denendikten sonra kullanılmalıdır.
17. ( ) Mineralli sıvı ovma maddeleri, sulandırılarak kullanılmalıdır.
18. ( ) Dezenfektan maddeler temizlik işleminden sonra kullanılmalıdır.

-
19. ( )Sabun temizlik araçlarından biri değildir.
20. ( )Hasır fırça çeşididir.
21. ( )Portatif merdiven ve tabureler koruma aracıdır.
22. ( )Teleskopik sap cam silme aletinin bölümlerindedir.
23. ( )Atılabilir toz bezi toz alma araçlarından değildir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	D
3	Y
4	Y
5	Y
6	D
7	Y
8	Y
9	D
10	Y
11	Y
12	D
13	D

ÖĞRENME FAALİYETİ-2 CEVAP ANAHTARI

1	yedek parça
2	zor tozların birikebileceği
3	garanti
4	evsel-endüstriyel
5	lastikli yer silme aleti
6	el süpürgesi ve elektrik süpürgesi
7	sentetik bezler
8	banyo-lavabo
9	kullanım kılavuzu
10	sorunlu

ÖĞRENME FAALİYETİ-3 CEVAP ANAHTARI

1	sert
2	sulandırmadan
3	çizme tehlikesi
4	temel temizlik
5	alkol
6	toz
7	maske
8	elleri bol su ile
9	birbirine
10	kapakları

ÖĞRENME FAALİYETİ-2 UYGULAMA FAALİYETİ CEVAP TABLOSU

I	A	B	C	N	E	V	İ	D	L	E	F	N
P	D	E	Z	E	N	F	E	K	T	A	N	A
R	E	E	N	U	B	A	S	K	O	V	A	R
F	T	B	T	I	R	T	A	J	Ş	A	P	Ğ
E	E	A	İ	C	İ	L	A	A	T	O	E	Ü
D	R	U	T	S	Ğ	M	Ç	E	M	İ	N	E
S	J	U	O	H	H	R	M	E	N	N	İ	U
Z	A	U	Z	E	İ	C	İ	T	R	A	Ğ	A
T	N	P	İ	F	V	M	U	T	O	R	K	S
O	I	R	S	Ü	P	Ü	R	G	E	T	U	I

MODÜL DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI

1	D
2	Y
3	Y
4	D
5	D
6	Y
7	D
8	Y
9	D
10	D
11	Y
12	D
13	Y
14	Y
15	Y
16	D
17	Y
18	D
19	D
20	Y
21	D
22	D
23	Y

ÖNERİLEN KAYNAKLAR

- EREL Sevim, **Evde Kullanılan Araç ve Gereçler**, Hacettepe Üniversitesi Yayınları A-24, Hacettepe Üniversitesi Basım Evi, Ankara, 1978.
- NAZİK M. Hamil, **Evde Kullanılan Araçlar**, 3. Baskı, Gazi Kitabevi, 2003.
- NAZİK M. Hamil, Hüsne DEMİREL, Aybala DEMİRCİ, Nağme Şirvan BORAN, **Kat Hizmetleri 1**, Ya-Pa Yayınları.
- SERTER Nuray, **Ev Yönetimi**, Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- SÖNMEZ Ayşe, **Kat Hizmetleri Teknikleri ve Uygulamaları 2**, Ya-Pa Yayınları.

KAYNAKÇA

- EREL Sevim, **Evde Kullanılan Araç ve Gereçler**, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, A-24, Hacettepe Üniversitesi Basım Evi, Ankara, 1978.
- NAZİK M. Hamil, **Evde Kullanılan Araçlar**, 3. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2003.
- NAZİK M. Hamil, Hüsne DEMİREL, Demirci AYBALA, Boran Nağme ŞİRVAN, **Kat Hizmetleri-1**, Ya-Pa Yayınları, Ankara.
- SÖNMEZ Ayşe, **Kat Hizmetleri Teknikleri ve Uygulamaları-2**, Ya-Pa Yayınları.